

Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University

anemonDerginin ana sayfası: <http://dergipark.gov.tr/anemon>**Araştırma Makalesi • Research Article****Proposed Solutions and Underlying Justifications Regarding Syrian Refugees in Turkey: A Thematic Analysis**

Kenan Alparslan*

Abstract: In recent years, the situation of Syrian refugees in Turkey has significantly influenced the country's social and political structure, making refugee policies and solution-seeking efforts a central issue on the public agenda. Although the existing literature has discussed various solutions regarding refugees, their underlying justifications have largely been neglected. This study aims to address this gap by examining both the solution proposals toward Syrian refugees in Turkish society and the justifications behind them, thereby considering both dimensions simultaneously. Data were collected from 70 participants ($M = 28.66$, $SD = 8.88$, 60% male) who responded to two open-ended questions through an online form, and analyzed using thematic analysis. The proposed solutions clustered under five main themes: return, integration, temporary accommodation, legal-administrative measures, and international cooperation. The justifications were grouped into five themes: economic, socio-cultural, security-related, humanitarian/ethical, and international/political reasons. Findings show that perceptions of economic and cultural threat supported exclusionary solutions, while humanitarian and ethical justifications fostered demands for more inclusive policies. The study highlights the importance of public communication, integration policies, and international cooperation in addressing refugee-related issues.

Keywords: Syrian refugees, solution proposals, threat perception, immigration policies, acculturation

Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Çözüm Önerileri ve Gerekçeleri: Bir Tematik Analiz Çalışması

Öz: Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların durumu son yıllarda toplumsal ve politik yapıyı önemli derecede etkilemiş, sığınmacılara yönelik politikalar ve çözüm arayışları kamuoyunun gündeminde merkezi bir konuya haline gelmiştir. Mevcut literatürde, sığınmacılarla ilgili çözüm önerileri tartışılmış olsa da bu önerilerin gerekçeleriyle bütüncül biçimde ele alınması büyük ölçüde ihmal edilmiştir. Bu çalışma, Türkiye toplumunda Suriyelilere yönelik çözüm önerileri ve bunların gerekçelerini birlikte inceleyerek her iki boyutu eş zamanlı ele almayı amaçlamaktadır. Çevrimiçi bir form aracılığıyla iki açık uçlu soruya yanıt veren 70 katılımcının (Ort. = 28.66, SS = 8.88, %60 erkek) görüşleri tematik analizle değerlendirilmiştir. Çözüm önerileri geri dönüş, entegrasyon, geçici barınma, yasal-yönetmelik düzenlemeler ve uluslararası iş birliği olmak üzere beş tema altında toplanmıştır. Gerekçeler ise ekonomik, sosyo-kültürel, güvenlik, insani/etik ve uluslararası-siyasi nedenler etrafında şekillenmiştir. Bulgular, ekonomik ve kültürel tehdit algılarının dışlayıcı çözümleri desteklediğini; insani ve etik gerekçelerin ise daha kapsayıcı politikaları teşvik ettiğini göstermektedir. Çalışma, kamuoyu bilgilendirmesi, entegrasyon politikaları ve uluslararası iş birliğinin önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli sığınmacılar, çözüm önerileri, tehdit algısı, göç politikaları, kültürleşme.

* Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6701-355X>, k.alparslan@alparslan.edu.tr

Cite as/ Atıf: Alparslan, K. (2025). Proposed solutions and underlying justifications regarding Syrian refugees in Turkey: a thematic analysis. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), 1553-1602. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1774575>

Received/Geliş: 31 Aug/Ağustos 2025

Accepted/Kabul: 08 Dec/Aralık 2025

Published/Yayın: 30 Dec/Aralık 2025

e-ISSN: 2149-4622. © 2013-2025 Muş Alparslan Üniversitesi. TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark ev sahipliğinde.

Introduction

Turkey has become the country hosting the largest number of refugees in the world following the Syrian civil war that began in 2011. Approximately 3.5–4 million Syrian refugees¹ have been living in Turkey for over a decade under “temporary protection” status (UNHCR, 2021). In the early years of the crisis, the government’s “open door” policy and emphasis on religious fraternity contributed to a relatively high level of public acceptance of refugees (Çevik, 2025; Kaya, 2016). However, over time, as the number of refugees increased, the war dragged on, and economic conditions worsened, public perception began to shift in a negative direction (Armağan-Bogatekin & Ho, 2025; Erdoğan, 2014; Yılmaz & Günay, 2022). Today, many segments of society view Syrian refugees as an economic burden, a strain on the job market, and a source of various social problems (Doğan & Ünal, 2021; KONDA, 2016). Public opinion research indicates that societal perceptions have periodically shifted in a negative direction. Indicatively, according to the 2022 Syrians Barometer data, 75–80% of people in Turkey think that Syrian refugees should be sent back to their country; this ratio is roughly a fourfold increase compared to just three years earlier (Erdoğan, 2022). Although a portion of society still argues on humanitarian grounds that aid should be provided to Syrians, the general trend is increasingly toward attitudes highlighting a “we” versus “them” divide. This trend suggests that the economic and cultural presence of the refugees is increasingly being perceived by society as a threat.

In the Turkish context, the refugee issue is perceived as the second most important problem in the country after the economy and dominates the political agenda (Aydın et al., 2021). Uncertainty about the future of Syrian refugees and the search for solutions occupy a central place on the agenda of both politics and broad segments of society (Aktaş, 2018; Doğan, 2020; Ekici, 2019). There is intense debate over whether the refugees will remain permanently, be sent back to their country, or be integrated into society under certain conditions (Ferris, 2025; Tokyol, 2022). Society is sharply divided on this issue: one segment advocates that all refugees should be sent back, while another supports their integration into society (Erdoğan, 2014; İçduygu & Şimşek, 2016). This dilemma indicates that the host society harbors divergent tendencies in policies toward refugees. Such differences in opinion can complicate social cohesion and the adaptation process, leading to inconsistencies in refugee policies and increasing tensions. The deepening of social polarization can reinforce discriminatory attitudes and behaviors toward refugees, heightening feelings of insecurity and mutual threat perceptions for both the host community and the refugees. Therefore, examining the solution proposals put forward by the local population in Turkey regarding Syrian refugees, and the justifications underlying these proposals, is of critical importance for understanding prospects for social cohesion and conflict.

Theoretical Framework

Social-psychological dynamics underlying the divergent attitudes about the future of Syrian refugees have drawn attention in the literature. Both international literature and research conducted in Turkey regard host community attitudes toward immigrants in general, and refugees in particular, as a multidimensional phenomenon. In general, factors such as economic concerns, cultural values, threat perceptions, group identity, and contact experiences have been shown to be important in shaping these attitudes (Albarelo et al., 2024). For example, a comprehensive review of attitudes toward immigrants in Western countries found that anxieties related to cultural differences can be a stronger predictor of prejudice than economic concerns (Hainmueller & Hopkins, 2014). Similarly, studies in the context of

¹ In this study, the term ‘Syrian refugee’ has been used. Due to the geographical limitation it imposed on the 1951 Geneva Convention, Turkey does not grant refugee status to Syrians; under the Foreigners and International Protection Law, these individuals are considered under ‘temporary protection’ status (Erdoğan, 2014; Özel, 2020; Yılmaz & Günay, 2022). However, in public discourse, the terms ‘refugee–asylum seeker–migrant’ are often used interchangeably. In keeping with the nature of qualitative research, the participants’ statements have been faithfully reproduced; however, to ensure conceptual clarity, the term ‘refugee’ has been used consistently throughout the text.

the global refugee crisis emphasize that media framing of refugees as threats fuels negative attitudes (Esses et al., 2017).

Berry's (1997) Acculturation Model provides an important theoretical framework for understanding how immigrants and refugees adapt to a new society and their relationships with the host community. According to this model, in intercultural contact settings the preferences of individuals and groups are shaped by their answers to two fundamental questions: (1) the desire to maintain one's own cultural identity, and (2) the willingness to engage with the host society. The combinations of these two dimensions yield four acculturation strategies: integration, assimilation, separation, and marginalization. While Berry's approach makes a significant contribution to explaining immigrants' preferences, it does not directly account for the expectations of the host society. This gap is addressed by the Interactive Acculturation Model developed by Bourhis and colleagues (1997; Bourhis & Montreuil, 2016). This model identifies six strategies adopted by the host society in relations with immigrants: integration, assimilation, separation, exclusion, individualism, and integration-transformation. Bourhis and Montreuil (2016) categorize these strategies into two basic orientations: welcoming acculturation strategies (integration, transformative integration, individualism) which support immigrants maintaining their own culture while also adapting to the host society, and rejecting acculturation strategies (assimilation, exclusion, separation) which are characterized by limiting or excluding the cultural presence of immigrants. This framework enables analysis of immigrant adaptation processes not only in terms of immigrants' own preferences but also in terms of the host society's normative expectations. Supporting this, Kiremit and Akfırat's (2021) study found that individuals who perceive Syrian refugees as a threat are more likely to prefer exclusionary and rejection-oriented acculturation strategies, whereas those who do not perceive a threat tend to favor more inclusive strategies. Furthermore, they found that as the level of identification with national identity increases, the inclination toward rejection-oriented strategies also strengthens. Similarly, Yangın and Akfırat (2018) found that adopting an integration strategy increases positive feelings toward Syrians, whereas assimilation, separation, and exclusion strengthen negative feelings. These findings indicate that the host society's acculturation orientations play a critical role in determining the adaptation processes and long-term statuses of Syrian refugees in Turkey. Therefore, it is very important that these orientations of the host society are taken into account when developing policies toward Syrians. This theoretical framework also guides in understanding the different orientations in solution proposals: individuals in the host society with more rejection acculturation strategies are predicted to be more inclined toward solutions based on "sending back," "restricting," or "camp" strategies, whereas those who adopt welcoming acculturation strategies are expected to favor inclusive policies such as "integration" and "adaptation."

One of the important determinants of attitudes toward refugees is social identity. According to Social Identity Theory (Tajfel & Turner, 1979), individuals tend to evaluate their own groups positively and out-groups relatively negatively. Even in minimal group distinctions, people create "us" versus "them" categories, favoring their own group while showing prejudiced attitudes toward out-groups. This tendency is especially strengthened when the out-group is perceived as a source of threat or competition. Therefore, individuals who are strongly identified with their national identity are likely to develop more distant or negative attitudes toward refugees (Verkuyten, 2018). Correspondingly, research shows that high levels of national identification increase prejudice and negative attitudes toward immigrants and refugees (Bianco et al., 2022; Falomir-Pichastor & Frederic, 2013). Studies in Turkey have also found that commitment to national/ethnic identity is associated with negative attitudes toward Syrian refugees (Baş, 2023; Çoksan & Özkan, 2023; Kiremit & Akfırat, 2021). In particular, individuals with strong national identification are more likely to develop distant or exclusionary attitudes toward refugees (Çevik, 2025). Indeed, Yitmen and Verkuyten (2018) showed that Turks with a strong sense of national belonging are inclined not to exhibit behavioral intentions to help refugees, but rather to keep them at a distance from society. On the other hand, emphasizing a shared religious identity can soften host attitudes toward Syrians and shift them in a more positive direction (Lazarev & Sharma, 2017). In line with Social Identity Theory, one would expect that individuals who strongly identify with a national or ethnic identity would be more inclined toward solution proposals based on "forced repatriation,"

“restriction,” or “separation” of refugees. In contrast, individuals who value a shared religious identity might be more open to inclusive or integration-focused solutions.

Similarly, the level of perceived threat is another critical factor shaping host society attitudes and preferences. According to Integrated Threat Theory (Stephan & Stephan, 2000), negative attitudes toward out-groups stem from perceptions of different types of threat. Four primary threat dimensions are highlighted: (1) Realistic threats, which endanger the group’s material interests, well-being, or security (e.g., economic competition, unemployment, crime and safety concerns); (2) Symbolic threats, which are perceived to undermine the group’s values, belief system, and cultural integrity (e.g., differences in language, religion, lifestyle); (3) Intergroup anxieties, which are uncertainties and negative expectations arising from interactions between groups; and (4) Negative stereotypes, which are generalized prejudiced beliefs about the out-group (Stephan et al., 1999). When an out-group is perceived as a threat economically, culturally, or in terms of security, it increases feelings of fear, anger, and hostility toward that group, laying the groundwork for exclusionary policy preferences (Stephan & Stephan, 2000). A meta-analysis on this topic found that especially economic and cultural threat perceptions amplify discriminatory attitudes and negative policy demands toward foreigners (Riek et al., 2006).

In Europe as well, perceiving immigrants as threats on the basis of economic competition or cultural differences increases resistance to integration and feeds attitudes that support excluding immigrants (McLaren, 2003). Studies conducted in Turkey have found that threat perceptions toward Syrian refugees significantly predict discriminatory attitudes and preferences for restrictive policies among the host society (Çırakoğlu et al., 2021; Özdemir et al., 2024). In a study by Yitmen and Verkuyten (2018), national identification level and threat perceptions were found to be determinants of Turkish participants’ behavioral intentions toward Syrian refugees. That study showed that individuals with strong national identity can harbor more negative intentions toward refugees, and that especially when realistic (e.g., economic) and symbolic (e.g., cultural) threat perceptions are high, reactions against the out-group increase. However, even if threat perception is high, individuals’ attitudes in society are not monolithic. One qualitative study demonstrated that some citizens could even support granting citizenship to refugees for pragmatic reasons such as reducing security concerns or addressing perceived inequities in social aid distribution (Alakoç et al., 2023; see also Doğan, 2020). Such unexpected justifications reveal the multidimensional nature of attitudes on the refugee issue and underscore the importance of in-depth examination of the reasoning behind the public’s solution proposals. In this context, the level of perceived threat in its various forms may shape which solutions individuals deem reasonable. Individuals who strongly feel economic, cultural, or security-based threats may lean towards more restrictive and exclusionary policy suggestions, whereas those with lower threat perceptions may be more open to options based on cooperation, integration, and social cohesion.

Objective

The existing literature has largely uncovered the general framework and key determinants of societal attitudes toward refugees (e.g., prejudice, discrimination, threat perceptions). However, significant research gaps remain to be addressed. In the context of Turkey, qualitative research in this area is quite limited; most of the existing literature consists of quantitative studies using surveys and scales to measure prejudice and threat perceptions (Çırakoğlu et al., 2021; Çoksan & Özkan, 2023; Yılmaz & Günay, 2022). While quantitative studies have shown that a significant portion of the host public wants Syrians to return, the justifications behind these preferences—how individuals rationalize them in their own words and what personal experiences shape these views—are not yet fully understood. Likewise, although factors such as social identity, perceived threat, and acculturation strategies have been found to be related to attitudes toward Syrians (Kiremit & Akfırat, 2021; Özdemir et al., 2024), it remains unclear how these concepts manifest in everyday discourse and reasoning. Qualitative approaches can allow us to understand these mechanisms in more detail through participants’ own narratives; yet qualitative and critical studies have been largely neglected in the existing literature. In

particular, there has been no direct examination of host community attitudes toward solution policies for the refugee crisis (that is, opinions about what should be done regarding the refugees) and the justifications underlying those attitudes. Yet a given policy preference (for example, “they should be sent back” or “they should be given citizenship and integrated”) can be more complex than a simple measure of “general attitude toward refugees,” since such preferences involve various rationalizations, value judgments, and emotional reactions. Therefore, there is a significant gap in the literature for in-depth analysis of the justifications underlying attitudes toward refugees and the meaning frameworks on which these attitudes are based. For instance, while many studies relate discriminatory attitudes solely to current economic and political conditions, the influence of deeper structural-historical factors such as racism, nationalism, or past societal traumas has not been adequately examined (Çevik, 2025). This situation points to the need for qualitative and critical research on these issues. The few qualitative studies conducted in Turkey have addressed attitudes toward refugees (Doğan, 2020; Doğan & Ünal, 2021; Yılmaz & Günay, 2025), and some of these studies focus the discussion on the dichotomy of refugees generally “staying” or “being sent back” (Erdoğan, 2014; İçduygu & Şimşek, 2016). However, comprehensive mapping of solution proposals and systematic analysis of the justifications behind these proposals have been largely neglected in the literature. By holistically addressing both dimensions, this study aims to make a novel contribution to the field by revealing a wide range of solution options and examining in depth the social reasoning that underpins these options.

In sum, when examining societal attitudes toward the refugee issue in Turkey, there is a need for qualitative analyses that both consider the theoretical variables mentioned above in an integrated framework and capture participants’ own perspectives. To address these gaps, this study adopts a qualitative approach to examine in depth the solution policy proposals put forward by Turkish citizens regarding the Syrian refugee crisis and the justifications underlying these proposals. In this scope, the research focuses on two fundamental questions:

1. What solution proposals are being expressed regarding the Syrian refugee issue in Turkey?
2. On what justifications do participants base these solution proposals?

By doing so, the findings aim to uncover the social-psychological dynamics behind the public perspective on the refugee issue, providing a novel contribution to the literature. In this way, the study not only sheds light on the relationship between attitudes toward refugees and policy preferences, but also offers important practical insights emphasizing the need to consider host community perceptions and expectations in the design of cohesion and integration policies.

Method

This study was conducted using an exploratory design situated within a qualitative research approach. Qualitative methods provide the opportunity to examine individuals’ experiences, perceptions, and meaning-making processes in depth, thus offering an appropriate framework for uncovering proposed solutions regarding Syrian refugees and the justifications behind these proposals (Creswell & Poth, 2018). The research was designed in line with an interpretive paradigm, aiming to understand participants’ subjective experiences and discourses within their social contexts.

Participants

The study included voluntary individuals residing in Turkey who were 18 years of age or older and literate in Turkish. Those under 18, those who filled out the form incompletely or incorrectly, those not proficient in Turkish, and those who dropped out of the study were excluded. The sample size was determined based on the principle of data saturation. The sample consisted of a total of 70 adults (42 men, 60%; 28 women, 40%) living in different regions of Turkey. Participants’ ages ranged from 18 to

69, with a mean age of 28.66 (SD = 8.88). Participants were selected using purposive sampling, specifically the maximum variation technique, and the study achieved participation from 29 different cities across Turkey's seven geographical regions. This diversity allowed the sample to represent various demographic characteristics (age, gender, regional distribution). In line with the purpose of the study, the emphasis in sampling was on ensuring a diversity of viewpoints rather than statistical representativeness (Patton, 2015).

Data Collection

Data were collected between June–July 2025 via an online survey platform (Google Forms). Participants were asked to share in writing their proposed solutions regarding Syrian refugees in Turkey and the justifications for these proposals. Two open-ended questions were posed during data collection:

1. *In your opinion, what kinds of solutions should be implemented regarding the Syrian refugees in Turkey? What steps should be taken on this issue?*
2. *Please write your proposals in detail along with their justification.*

Through their detailed written responses to these questions, participants expressed both their solution proposals and the reasoning underlying these proposals. In the research process, informed consent was obtained from all participants online, their identities were kept confidential, and participants were coded as K1, K2, ... K70. The purpose of the study and the voluntary participation basis were explained to participants in detail; data were anonymized in accordance with confidentiality principles. The study was approved by the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Muş Alparslan University (Approval Date and Number: 17.10.2024-163415).

Data Analysis

In this study, a thematic analysis method was chosen based on participants' narratives that revealed their solution proposals and the justifications for these proposals. The collected data were analyzed following Braun and Clarke's (2006, 2019) six-phase thematic analysis approach: (1) familiarization with the data, (2) generation of initial codes, (3) searching for themes, (4) reviewing themes, (5) defining and naming themes, and (6) producing the report. The coding process was carried out primarily with an inductive approach; however, a guiding framework was maintained to remain focused on the research questions. The six-phase thematic analysis approach ensured sensitivity to participants' expressions and a systematic analysis of the data.

In this study, the thematic analysis was conducted by the researcher alone. Although this limited the direct establishment of inter-coder reliability, a reflexive approach was adopted during the analysis: the data were read and re-read multiple times, and the codes and themes were continuously reviewed. Reliability was enhanced by reporting the process in detail and transparently (Braun & Clarke, 2006).

Findings

The findings are presented under separate headings corresponding to the study's two main research questions. For each research question, the themes and subthemes identified are systematically conveyed; each theme is supported by direct quotes from relevant participant responses along with the participant codes. In the first part, participants' proposed solutions for Syrian refugees are thematically summarized, and in the second part the justifications underlying these proposals are examined. The identified themes and subthemes are summarized in Table 1 and Table 2, accompanied by example quotes from participants. In parallel with these tables, the meanings encompassed by the themes and the nuances emphasized by participants are discussed in detail in the text.

Proposed Solutions for Syrian Refugees

Participants' proposed solution approaches regarding Syrian refugees clustered around five main themes: Return, Social Integration, Temporary Shelter/Camps, Administrative and Legal Measures, and International Cooperation. Each theme is further divided into various subthemes. Table 1 below presents these themes, their subthemes, and example quotes from participant responses.

Table 1. Proposed Solution Themes for Syrian Refugees, Subthemes, and Example Participant Quotes.

Theme	Subthemes	Example Quotes (Participant Code)
Return (<i>Sending refugees back to their home country</i>)	- Voluntary and Safe Return: Encouraging repatriation on a voluntary basis with international assurances of safety. - Forced/Mass Repatriation: Sending all refugees back to their country according to a set plan. - Gradual Return: Phased repatriation by prioritizing certain groups or criteria (e.g., first those willing to return or specific categories).	"Everyone should be sent back to their country so that the old order can be restored." (K33) "They should be sent back to their homeland with their safety ensured, because there isn't a wartime environment in Syria like before... if they are not sent back, it could become a big problem for Turkey in the future." (K46)
Social Integration (<i>Ensuring refugees' adaptation to Turkish society</i>)	- Language and Education Programs: Providing Turkish language courses and educational support for children. - Employment and Economic Participation: Offering vocational training, legal work opportunities, and enforcing equal pay. - Social Cohesion Projects: Implementing cultural adaptation programs, activities to increase interaction with the local population, and campaigns to reduce prejudice.	"We must ensure that they also... without being excluded, without being subjected to discrimination, feel like us... thus a peaceful and harmonious togetherness can be achieved... otherwise, incidents will escalate and... lead to harm for both sides." (K24) "For this reason, we should bring these groups closer to society. Opportunities should be provided for economic improvement... thus mutual benefit and satisfaction can be achieved." (K59)
Temporary Shelter / Camps (<i>Establishing temporary housing areas for refugees</i>)	- Camps and Safe Zones: Setting up large-scale shelter camps at the border or in designated safe areas. - Temporary Protection Centers: Creating facilities that meet basic needs and serve as transitional areas to integration. - Restricted Movement and Rights: Not granting citizenship to those staying in camps; controlling entry/exit with special identity cards.	"Camp areas should be established at the border for Syrian migrants... No Turkish ID card should be issued, and the ones they currently have should also be taken away. These areas... should have security high enough to prevent entry into the country." (K64) "Temporary protection zones could be created. These zones should provide refugees with safe shelter and services to meet urgent needs, and... could serve as a transition process to enable Syrians to integrate into society." (K39)
Administrative and Legal Measures (<i>State policies, institutions, and regulations</i>)	- Migration Management Institutions: Establishing specialized state institutions (e.g., a Ministry of Migration) to manage the refugee issue.	"A migration ministry should be established in Turkey... Ensuring coordination from a single center in migration management, integration policies, economic integration and social support services would allow

Theme	Subthemes	Example Quotes (Participant Code)
International Cooperation (<i>Global burden-sharing and joint solutions</i>)	- Registration and Oversight: Registering all undocumented refugees; identifying and deporting those who commit crimes.	more effective and sustainable solutions.” (K25)
	- Legal Restrictions: Limiting new entries (e.g., enforcing visa requirements); clarifying the temporary protection status; measures against uncontrolled population growth (e.g., birth control).	“One of the first things to do is to register them, thus it would be possible to identify and isolate those who engage in illegal activities... those committing crimes.” (K43)
	- Citizenship and Rights: Not granting Turkish citizenship to Syrians or tying it to strict conditions; reviewing existing naturalizations; restricting certain rights to protect the local community.	
	- Burden Sharing and Support: Obtaining financial and logistical support from the EU, UN, and other countries; sharing the responsibility more fairly.	“Turkey... has taken on a significant burden regarding Syrian migrants, and this burden needs to be shared more equitably at the international level.” (K3)
	- Diplomacy for Safe Return: Pursuing international agreements, securing resources, and coordinating with the Syrian government to ensure the safe return of refugees.	“A policy of resettlement to other countries can be pursued. By cooperating with the international community, Syrian migrants can be resettled in other countries. Such agreements could alleviate the demographic and economic pressures on Turkey.” (K70)
	- Resettlement to Third Countries: Relocating refugees to safe third countries through international resettlement programs (quota systems, etc.).	

As seen in Table 1, the solution proposals voiced by participants are quite diverse. On one end of the spectrum are strict views advocating that all refugees be sent back to their country (e.g., “Everyone should be sent back to their country,” as stated by K33), whereas on the opposite end are approaches focused on full integration and cohesion (e.g., “If we see them as one of us... a peaceful and harmonious coexistence can be achieved,” as expressed by K24). In addition to this primary axis, participants also emphasized temporary solutions (camps, safe zones) and administrative/diplomatic measures. Below, each theme is defined in more detail, and the emphases within the subthemes are explained with supporting quotes from participants.

Return

The first theme involves the idea that Syrian refugees should return to their home country. Under this theme, participants proposed different return strategies. In *the forced and mass repatriation* subtheme, some participants argued that all refugees should be sent back to Syria as soon as possible. For example, some participants have explicitly stated that everyone should be sent back in order to ‘restore the old order in our country’ (K33: “Everyone should be sent back to their country, the old order should be restored”). Similarly, K53 suggested that each city should gradually send back the refugees they host for the sake of welfare and security. From this perspective, the permanent settlement of refugees is seen as unacceptable and a radical population reorganization is proposed.

On the other hand, in the *voluntary and safe return* subtheme, it was emphasized that repatriation should be carried out in a more planned manner and in accordance with international norms. Participants with this view indicated that refugees should return to their country only of their own will and with their security guaranteed. For instance, K18 expressed that voluntary and safe return policies should be implemented depending on the course of the war, but that this should not be mandatory. In line with this, some participants argued that once security is established in Syria, returns should be encouraged through incentives and facilitation (e.g., K43 proposed providing campaigns and conveniences for those who wish to return).

Additionally, within the return theme, the *gradual return* subtheme stands out. The gradual return approach entails a phased repatriation plan by prioritizing certain groups, rather than sending all refugees at once. For example, K4 suggested, “We could send back all Syrian migrants except those under 15 and over 50,” proposing a plan that prioritizes young and middle-aged adults. K69 explained that what they mean by gradual return is first to revoke the opportunity for refugees to obtain Turkish citizenship and to send back everyone who is willing to return voluntarily, and then to encourage the resettlement of the remaining refugees to other countries. These subthemes reflect different implementation forms of the return idea. Some participants desire an immediate and compulsory return, while others envision a longer-term, conditional return process.

Social integration

The second main theme focuses on enabling Syrian refugees to adapt to the society in which they reside. Under the Social Integration theme, participants proposed multifaceted policies to incorporate refugees into Turkish society. A primary subtheme highlighted is *language and education programs*. Many participants pointed out that the language barrier is one of the biggest obstacles to integration and suggested making learning Turkish compulsory. For example, K49, who is a teacher, recommended that Syrian children first attend Turkish language courses and learn the language before continuing in schools, noting that otherwise fights and unrest occur in the educational environment. Similarly, K32 argued that providing widespread Turkish courses to migrants and educational opportunities for their children would alleviate social cohesion problems.

Another aspect of integration is the subtheme of *employment and economic participation*. Participants expressed that in order for refugees to contribute to the economy and support themselves, vocational training and employment opportunities should be increased. K31 proposed a comprehensive integration program that would, in addition to language education, expand vocational training and job opportunities, justifying this by saying “so that Syrians become included in economic life and adapt to society.” It was emphasized that lawful and equal participation in the workforce would benefit both the refugees and the country’s economy. Furthermore, some participants noted that refugees are currently often employed as cheap labor in the informal sector, which creates unemployment problems for the local population. They argued that unfair competition should be prevented by granting refugees equal pay and registered work opportunities (for example, K63 suggested that refugees “should receive the same pay as us in working life” to level the playing field).

Social cohesion projects and combating prejudice are also important subcomponents of the integration theme. A number of participants stressed that efforts should not be directed only toward refugees, but also toward the host community. For instance, K7 stated that addressing the local population’s growing economic and social anxieties is key to reducing negative reactions toward refugees, and he suggested implementing economic incentives and social support programs for locals in areas with high refugee populations. In parallel, participants like K66 and K67 advocated for public awareness campaigns and proper use of the media to prevent discrimination against Syrians. K67 specifically recommended training the press and media to support social cohesion by providing accurate information and positive content, instead of rhetoric that feeds prejudice.

Overall, the integration theme underlines the necessity of two-sided adaptation. A holistic approach was presented where both refugees learn the host society's language and culture to adapt to the society, and the society in turn accepts them and ensures equal opportunities. Participant statements emphasize that if exclusion and discrimination are reduced, refugees will "feel like one of us" and this will "reinforce peace and harmony in coexistence" (K24). Conversely, warnings were made that discord and tensions would increase if integration is not achieved.

Temporary shelter and camps

The third theme encompasses the idea of establishing temporary housing areas for Syrian refugees. Under this theme, it was proposed that instead of refugees being dispersed throughout society, they live in certain controlled environments. One subtheme that stands out is *creating camps and safe zones in border areas*. Some participants argued for setting up large-scale camps near the Syrian border or in specific areas within the country to accommodate refugees there. For example, K64 said "camp areas should be established at the border," suggesting that these camps be places where refugees can meet their needs, and even demanded that these areas be highly secure to prevent entry into the rest of the country. This perspective is based on the idea of isolating and keeping refugees separate from social life in order to control potential problems that might arise. Indeed, K64 further proposed not issuing Turkish Republic identity cards to those staying in such camps, and even taking back any existing IDs, thereby suggesting limiting the legal status of refugees.

Another sub-dimension of the temporary shelter theme is the notion of *temporary protection centers*—areas where refugees can meet basic needs and receive certain services. This approach views camps not just as passive shelters, but also as centers where refugees can prepare for the future. For example, K39 said, "Temporary safe zones can be established," indicating that these zones should not only provide safe shelter but also offer services like education, healthcare, and social support. According to K39, these temporary areas would serve as a "transitional process" for refugees to eventually integrate into society. In this way, refugees could live in a safe environment and become more equipped until the day they can return to their own country.

Along with the proposals for camps and temporary shelters, participants frequently mentioned the subtheme of *restricted freedom of movement and rights*. Some participants believed that if refugees are kept in camps or certain areas, it would prevent them from roaming uncontrolled in cities and thus reduce social conflicts. For instance, K65 suggested channeling international aid to refugees who continue living in camps so that they would have no need to go outside. Similarly, K63 advocated for sheltering refugees in camps, not granting them citizenship, and monitoring them with special ID cards. This subtheme essentially involves delineating the boundaries of refugee "guest" status, meaning keeping their length of stay and scope of movement under state control.

Participants who proposed temporary shelter solutions often justified them with the idea of reducing social tensions and making the refugee population more easily managed. The reasoning is that refugees would then be neither completely free across the country nor fully integrated into society; rather, they would live in separate areas under state supervision. While some participants criticized this solution model on humanitarian grounds (due to risks of ghettoization and isolation), others presented it as a practical intermediate solution. Camps are seen as a reasonable option especially by participants who think that full repatriation is not possible in the short term but are also not in favor of integration.

Administrative and legal measures

The fourth theme concentrates on the measures the state should take at the institutional and legal level. Participants indicated that resolving the Syrian refugee issue requires fundamental changes in current policies and the introduction of new measures. This theme essentially includes proposals that approach the problem from a governance perspective.

One important subtheme is *the creation of new institutional structures*. Many participants, noting that the refugee crisis is multi-dimensional and long-term, proposed that it be managed by a dedicated state body. The idea of establishing a Ministry of Migration emerged prominently. K25 is clear on this point: stating “A migration ministry should be established in Turkey,” he draws attention to the importance of coordinating areas such as migration management, integration policies, economic integration, and social support services from a single center. It is argued that this would both accelerate the adaptation of migrants to society and better manage the local public’s concerns about migration. Similarly, K64 proposed establishing a ministry to expedite and manage the return process so that refugees can go back to their homeland. These suggestions point to the need to increase institutional capacity and specialized management to tackle the complex issue of migration.

The registration and supervision subtheme is one of the most frequently mentioned under legal measures. A significant number of participants emphasized that some of the refugees in Turkey are unregistered, leading to serious security and order issues. Therefore, as a first step, it is proposed that all refugees be registered and any who are undocumented be identified. K43 underscores the importance of this by saying “one of the first things that should be done is to register them,” and goes on to add that this way it would be possible to detect and isolate those who get involved in illegal activities. K55, on the other hand, emphasized tightening border controls, underscoring the prevention of uncontrolled migration flows by stating “no immigrants should be admitted without a visa.” These measures aim to curb irregular movements of migrants and bring the unregistered population under control.

Within administrative/legal measures, the subtheme of *updating and enforcing laws* also stands out. Some participants argued that the current legal framework is inadequate and called for urgent legal regulations. For example, K50 insisted “an urgent law should be enacted and they should be sent back with strict governance,” indicating the need for both a new legal basis and determined implementation. According to K50, legal regulation is an indispensable requirement for measures that would expedite and secure the repatriation process for Syrians, because “enabling Turkey’s resources and social services to be used primarily for the local population” depends on it. Additionally, participants like K8 and K23 stressed a zero-tolerance approach, stating that all migrants involved in certain crimes “should be immediately deported” and that the state needs to demonstrate seriousness regarding public order (citing practices in European countries as examples).

Another point raised in the context of legal measures is *the restriction of certain rights or the application of separate rules*. For instance, K41 argued that Syrians “should not have the same rights as us,” proposing that due to their different cultural background, only limited rights should be granted in order to preserve social balance. Participants like K2 and K69 opposed granting citizenship to refugees—indeed, K69 suggested revoking the existing citizenship status, so that refugees would not lose the sense of belonging to their own country and could return without losing that attachment. Some extreme views also drew attention: K6 argued that birth rates must be controlled to prevent refugee families from having many children. Likewise, K4 claimed that distributing refugees evenly across provinces according to population ratios could prevent uprisings, suggesting a balanced allocation to each city.

All these administrative and legal proposals share the common premise that the state must actively intervene in the situation. Participants believe the problem will not resolve on its own and needs to be directed with strong governance will and a regulatory framework. A combination of increased institutional capacity (establishing a ministry), strict oversight (registration, visas, law enforcement), and legal regulations (new laws, rights restrictions) would, according to participants, both clarify the status of the refugees and restore the local population’s confidence in the state. The views under this theme reflect a search for a safer, more controlled, and planned model of management.

International cooperation

The fifth and final theme represents the pursuit of solutions to the Syrian refugee issue at the international level. Participants emphasized that this issue is a global responsibility that should not be borne by Turkey alone, calling for international cooperation and burden-sharing.

In the *burden sharing and international support* subtheme, it was expressed that actors such as the European Union (EU) and the United Nations (UN) need to play a greater role. K3 made a clear statement on this, saying, “Turkey has taken on a significant burden regarding Syrian migrants, and this burden needs to be shared more equitably at the international level.” According to this view, Turkey, which hosts millions of refugees, has reached its financial and logistical limits, and therefore other countries and international organizations need to provide more financial support and engage in resettlement efforts. Indeed, K3 went on to list concrete suggestions such as revisiting the migrant agreements with the EU to secure more financial support for Turkey and increasing aid through the UN. K1 similarly counted the enhancement of international cooperation among the key strategies.

Another subtheme of the international dimension is policies of *resettlement to other countries*. Some participants argued that relocating some of the refugees in Turkey to safe third countries is necessary both for humanitarian reasons and to reduce the pressure on Turkey. K70 explicitly stated, “A policy of resettlement to other countries can be pursued,” suggesting that through cooperation with the international community, Syrians could be relocated to other countries. It was expressed that this would alleviate the demographic and economic pressures on Turkey. This view points to a concrete mechanism of sharing the burden and echoes the idea already in practice where some Western countries accept refugees under quota systems.

In addition, *diplomatic efforts and cooperation with Syria* can be considered part of the international solution theme. K48 emphasized that for the safe return of refugees, the Turkish and Syrian governments should remain in communication and make joint decisions. Some participants (e.g., K28 and K30) voiced that contributing to peace and reconstruction in Syria would facilitate the voluntary return of refugees. This perspective sees addressing the root of the problem and establishing peace in the international arena as part of the solution. Moreover, a few participants like K52 offered a more critical view by saying “Turkey must first end its occupation in Syria... rights and freedoms in both countries should be increased for a more liberal solution,” and argued that those actors responsible for the problem should be held accountable and compensation provided to the victims. This rather marginal view underscores that the refugee problem cannot be considered independent of international politics.

Overall, the international cooperation theme shows that participants in Turkey also view the issue from a global perspective. Instead of unilateral solutions, there are calls for international burden-sharing, fair management of the refugee crisis, and joint efforts to achieve lasting resolution in Syria. Participants argued that, from both humanitarian and national interest standpoints, the Syrian refugee crisis cannot be sustainably resolved without support from the international community. The central emphasis here is on justice and solidarity: it is deemed unfair that Turkey makes sacrifices on its own while other countries remain exempt, and thus responsibility needs to be shared.

Underlying Justifications for the Solution Proposals

The second research question of the study concerns the justifications with which participants support the solution proposals listed above. The thematic analysis revealed that the core justifications behind the proposals fall under five main themes: Economic Reasons, Socio-Cultural Reasons, Security-Related Reasons, Humanitarian and Ethical Reasons, and International/Political Reasons. These themes reflect the modes of thinking and value priorities that underpin participants’ solution proposals. Table 2 summarizes the main justification themes expressed in participant statements, along with their sub-components and example quotes.

Table 2. Justifications Underlying Participants' Solution Proposals: Themes, Subthemes, and Example Quotes.

Theme	Subthemes	Example Quotes (Participant Code)
Economic Reasons (Justifications related to material burden, employment, and resources)	- Unemployment and Cheap Labor: The perception that Syrians working for low wages make it harder for local citizens to find jobs. - Burden on Public Resources: The view that refugees place an extra burden on the state budget and public services (aid, health/education expenses). - Rising Costs and Rent Increases: The idea that the presence of refugees drives up rents and living costs, contributing to inflation.	"Some employers are hiring immigrants without insurance, and this causes local citizens to have difficulty finding jobs." (K65) "...in terms of access to all kinds of services (crowding, economic impacts, rents, etc.), I think it is important that they are sent back." (K62)
Socio-Cultural Reasons (Justifications related to social cohesion, cultural identity, and attitudes)	- Cultural Incompatibility: The belief that Syrians' language, traditions, and way of life do not fit with Turkish society. - Social Tension and Prejudice: The formation of mutual distrust, othering, and a climate of conflict between the two groups. - National Identity and Demography: Fears that the national identity will be undermined or the demographic makeup of the country will change.	"Neither can they adapt to our way of life, nor can we to theirs... By virtue of their customs and traditions, their way of living does not align with ours... and it's not really possible for us to change that." (K69) "...While Turkish citizens... cannot find jobs, Syrians having better conditions creates prejudice against them among the Turkish nation." (K37)
Security-Related Reasons (Justifications concerning public order, crime rates, and national security)	- Rising Crime Rates: The perception that a high concentration of refugees leads to an increase in incidents like theft, fights, and harassment. - National Security Concerns: The fear that uncontrolled migration poses a long-term threat to the country's safety and stability, even fueling conspiracy or invasion narratives.	"As long as they are in this country, no one can be sure of their child's or spouse's safety... To be very clear, this is a national security issue for the country." (K57) "Otherwise, due to a constant state of conflict between the local population and... refugees, many crimes are occurring." (K43)
Humanitarian and Ethical Reasons (Justifications based on human rights, moral values, and religion)	- Compassion and Human Rights: The belief that people who fled war and persecution should be treated humanely and not be harmed. - Refugee Rights and Brotherhood: Moral/religious obligations (hospitality, Islamic solidarity) and adherence to international human rights norms.	"Forcing a people who have taken refuge to go back would be cruel. It would be more appropriate for the migrants to stay and learn about our country." (K47) "Confronting a person who has just come out of a war with treatment worse than war is, in my opinion, inhumane." (K63)
International and Political Reasons (Justifications related to foreign policy, war, and international responsibility)	- Fair Burden Sharing: The view that Turkey has taken on more than its share and other countries should also shoulder responsibility. - Situation in Syria: The need to resolve the war in Syria, rebuild the country, and enable Syrians to attain better conditions in their homeland.	"Turkey has done more than its part on this issue; European countries should also put their hand under the stone." (K3) "Those who caused the migrant problem should be tried and material and moral support should be provided for return." (K52)

Theme	Subthemes	Example Quotes (Participant Code)
	- Turkey's Policy: Criticism of Turkey's past policy in Syria, the impact of cross-border operations on the refugee crisis, etc.	

As summarized in Table 2, these themes indicate the key points participants emphasize when rationalizing their solution proposals. Below, each justification theme is discussed in detail, with quotes from participant statements.

Economic reasons

Many participants approached the Syrian refugee issue from an economic perspective. Under the Economic Reasons theme, participants talked about the impact of the refugees' presence on Turkey's economy and the livelihood of the local population. According to many participants, the large refugee population imposes *an extra load on the state budget* and complicates the sharing of public resources. In particular, there is a perception that resources allocated to refugees—such as social aid, healthcare, and education services—diminish the share available to Turkish citizens. For example, K62 stressed that refugees occupying every kind of service make it harder for locals to access those services, highlighting reasons like increased crowding and economic impacts (such as rising rents) as why “in my opinion, it is important that they are sent back.” This statement underscores the idea that resources spent on refugees and the repercussions of their presence are negatively affecting economic life.

One of the most emphasized aspects of the economic justifications is *the effect on employment and the labor market*. Participants frequently voiced that Syrian refugees are employed as cheap, unregistered labor, which creates unfair competition for local workers. They noted that especially in low-skill jobs, Syrians' willingness to work for lower wages leads employers to prefer them, resulting in unemployment for Turkish citizens. K65 clearly pointed this out by saying some employers want to take advantage of cheap labor by hiring migrants off the books, and “this causes local people difficulty in finding jobs.” Similarly, K26 argued that the presence of refugees drives up rents and that because of unregistered work “our real citizens” remain jobless, thus stating that for these economic reasons he favors sending refugees out of the country.

Another important point from the economic perspective is *the increased cost of living*. Some participants claimed that the influx of refugees has, in particular, increased demand in the housing market, which in turn drives up rents and property prices. As reflected in K26's statement (“Their staying is... raising rents”), rising rents are a common complaint among the public. Additionally, it is thought that government spending on refugees indirectly impacts citizens via taxes, contributing to economic difficulties. K4, besides suggesting that refugees disrupt the social structure, said that “their economic harm is breaking the back of the Turkish people,” implying that factors like “taxes etc.” mean money spent on refugees becomes a burden on the public. He emphasized that spending on refugees via public funds places a strain on the populace.

All these economic reasons are generally presented as justification for proposals to either send refugees back or impose strict controls on them. Participants argue that under Turkey's current economic conditions, priority must be given to its own citizens; otherwise, the welfare of the public is diminished. Economic hardship and resource-sharing issues are seen as factors triggering social unrest. Therefore, many participants, as a solution, either call for reducing the number of refugees (through repatriation) or for tightly regulating their economic activities (e.g., only allowing work with permits, requiring them to pay taxes). For example, K61 said, “Those who have come have come and obtained citizenship, at this point the only thing to do is to not take in any more migrants, and to collect taxes from Syrians,” thus proposing to halt new arrivals and shift some of the financial burden onto the existing refugees without disturbing them.

In summary, viewpoints under the economic reasons theme focus on the cost of allowing refugees to remain in the country. This cost is portrayed as a burden at both the macro level (strain on the state budget) and the micro level (out-of-pocket costs for citizens). Such perceptions are a primary factor strengthening calls for restrictive measures and repatriation in the proposed solutions.

Socio-cultural reasons

The second justification theme is socio-cultural reasons. Participants evaluated the presence of Syrian refugees in the context of social fabric, cultural cohesion, and social relationships, voicing their concerns in these areas. Under this theme, three dimensions in particular stand out: cultural incompatibility, social tension/prejudice, and concerns about national identity/demographic structure.

Many participants expressed that Syrians are very different from Turkish society in terms of language, culture, and customs, and that these differences lead to integration problems. Under the *cultural incompatibility* subtheme, the dominant belief is that the lifestyle of the refugees does not accord with Turkish values. For example, K69 emphasized that Turkish and Syrian communities have not been able to integrate with each other, stating, “Neither can they adapt to our way of life nor can we adapt to theirs,” and argued that because of their customs and traditions, the way Syrians live is very different from ours and that it’s not really possible for us to change that, thereby underscoring the cultural distance. Similarly, K2 said that Syrians being very different in structure from Turkish culture would not be good for the country’s future even if a middle ground is found later, indicating his view that even in the long run coexistence would be difficult. These statements reflect the belief that cultural differences will make long-term cohabitation challenging.

Another dimension of socio-cultural justifications is *social tensions and prejudices*. Participants who felt that efforts to live together over the past 10+ years have not succeeded as hoped described an accumulation of mutual distrust and negative attitudes between the local population and refugees. K37 explains this with a concrete example: the fact that Turkish youth struggle to find jobs while Syrians have access to some opportunities has created prejudice and resentment against Syrians among the Turkish public. K37 said, “The fact that Syrians... have better conditions than Turks makes the Turkish nation prejudiced against them,” pointing out that perceived inequity has fueled resentment and discrimination in society. K69 similarly noted that government aid to Syrians (food, stipends, school assistance) and their willingness to work for low wages have fostered a sense of hostility among Turks, leading to conflicts in the country. These views indicate that a significant segment of the host society has developed a negative collective attitude toward Syrians and sees this as a threat to social peace.

Some participants also mentioned that prejudices can be mutual, not only harbored by the host community. K22 drew attention to a structural issue, saying Turkey has long achieved unity “through hatred of the other,” and that media and political discourse feed these prejudiced attitudes, suggesting that both sides might have a role in the lack of neighborly and friendly relations despite living together for a decade. He noted that both the locals’ sense of hierarchy (such as the local population seeing themselves as superior) and refugees’ attitudes could be impeding integration. This analysis points to the deep role of prejudice and discrimination in socio-cultural incompatibility.

The third subtheme of socio-cultural justifications pertains to *national identity and demographic structure*. Some participants worry that in the long run the presence of Syrian refugees could negatively affect Turkey’s national identity and demographics. For example, K63, despite arguing for a humane approach, stated “I don’t want my country’s national identity to be eroded,” thus voicing concern that excessive immigration could harm national identity. This view reflects an anxiety from a cultural/demographic integrity perspective. K57 took this concern to the extreme by describing Syrians as “an unclean community” and their presence as “a plan prepared to occupy Turkey.” In K57’s statements (e.g., “if they don’t leave quickly, our independence is under threat”, “this is a national security issue for the country”), one can detect a national survival discourse veering into conspiracy

theories. While such extreme views are marginal, they show that a certain segment of society views the refugees as a threat through a national security lens. Concern about demographic structure is related to the large number of refugees in the country; indeed, K29 argued that since 2011 their numbers have increased greatly and that this has also driven up crime rates, framing the population increase as a negative development.

Fundamentally, socio-cultural reasons relate to the failure to achieve social cohesion and the tensions arising from it. In the solution proposals, these justifications have generally been pulled in two opposite directions: one group of participants sees the incompatibility and tensions as reasons why refugees must go back (for example, “society’s fabric is deteriorating... they need to leave,” says K57), whereas another group, acknowledging the same problems, instead emphasizes the need for greater integration efforts and reducing prejudice (for example, “society needs to understand that they are people too, otherwise the problems cannot be solved,” says K66). In both cases, socio-cultural justifications illustrate that the refugee issue is seen not merely as a humanitarian crisis, but also as a matter of social harmony and identity.

Security-related reasons

The third justification theme is the security dimension. Participants expressed various concerns about public order and the general security environment in connection with the presence of Syrian refugees. This theme spans a broad spectrum from individual crime incidents to national security perspectives.

Firstly, many participants mentioned that with the increase in the number of refugees, they observe (or at least perceive) a *rise in crime rates*. Especially in urban areas with high concentrations of Syrian refugees, there were comments that issues such as theft, fights, and harassment have increased. K28 clearly voiced this perception: “The longer Syrians stay, the more tensions with the local population increase and the more crime rates rise,” thus succinctly expressing this belief. Similarly, K29 held that the sheer number of refugees “has also raised various crime rates,” and therefore advocated relocating them to safe zones. K43 also warned that if necessary measures are not taken, continuous conflict between locals and migrants would lead to many crimes. These statements point to a perception that lack of social cohesion creates a breeding ground for criminal incidents.

Some participants tackled the crime issue in terms of concrete preventive measures. For example, K43 argued that the failure to initially register refugees paved the way for crime, suggesting that criminals could hide among unregistered people, thereby stressing the importance of security screening. K23 took a strict stance by saying “all migrants who cause trouble and commit crimes... should be immediately deported,” indicating zero tolerance in combating crime. These views justify a tough stance toward refugees from the perspective of maintaining law and order.

Another strong subtheme under security is *national security and long-term stability concerns*. Some participants consider the presence of the Syrian population not only in terms of current crime issues, but also as a risk for the country’s future security. K46, for instance, warned that if Syrians are not sent back “it could become a big problem for Turkey in the future,” thereby pointing to long-term risks. These risks cited include the permanent disruption of social cohesion, upheaval of economic balances, and deep conflicts erupting between locals and refugees. In an even more extreme narrative, K57 portrayed the situation as an existential national issue, saying that if refugees do not leave quickly “our independence is under threat,” effectively framing it as a matter of national survival. K57’s remarks (e.g., “This is a national security issue for the country”) frame the refugee presence as a kind of internal security threat. Similarly, while K45 argued that due to economic and public order problems the refugees should be sent back to their country, K46 noted that the war environment in Syria is not like before and warned that if Syrians remain in Turkey, there would be long-term negative impacts on Turkey’s social and economic stability.

In some participants' minds, there is an apprehension that the Syrian population could potentially lead to internal divisions or radicalization in the future. Particularly, K57's mention of a "plan" and "independence" suggests that this segment views Syrian refugees almost as a potential fifth column or a latent rebellion threat. K54, from a different angle, touched on the international security dimension by saying Turkey and other states should withdraw from Syria because no other state has the right to be there, implying that Turkey's presence in Syria contributed to the refugee problem and that withdrawing might reduce the flow. This implies the idea that Turkey's foreign policy partly caused the migration issue, and if Turkey pulls back, perhaps the problem would ease.

In conclusion, security-related justifications are the top priority for some participants. Crime incidents and social unrest are tangible problems felt in daily life and add urgency to their proposed solutions. National security and forward-looking risks reflect a more strategic view, expressing concern that if the refugee population is not controlled, it could harm the nation's integrity or stability. These justifications are the main arguments for participants who advocate primarily for sending refugees back or keeping them under strict control. In their view, no other policy (like integration) can succeed without ensuring security first; thus, the security risk must be eliminated before anything else.

Humanitarian and ethical reasons

The fourth justification theme encompasses humanitarian and ethical reasons. This theme captures the perspectives of participants who approach the Syrian refugee issue from the standpoint of compassion, morality, and legal principles. The humanitarian reasons theme, unlike the others, emphasizes empathy, mercy, and human rights in relation to refugees, and it typically underpins proposals favoring integration or at least a "do no harm" approach.

Many participants reminded that there is *a humanitarian responsibility* toward these people who have fled war conditions. Participants with this viewpoint argued that Syrians did not want to leave but were forced to flee war and mortal danger; therefore, sending them back or mistreating them would be morally unacceptable. For example, K47 took a very clear ethical stance by saying "forcing a people who sought refuge to go back would be cruel." He went on to say that it would be more appropriate for the refugees to stay and learn about Turkey, indicating a stance fully in favor of integration on entirely humanitarian grounds. Similarly, K63 stressed that it is natural and legitimate for people to flee war, stating, "Confronting a person who has just come out of a war with treatment worse than war does not befit humanity," condemning what he sees as harsh treatment of some refugees in society as inhumane. K63 acknowledged that his views might be interpreted as taking the side of the Syrians, but he clarified that he simply believes a humane approach is necessary, implying that human values should trump nationalist concerns.

Among humanitarian justifications, *religious and moral values* also occupy a significant place. Some participants pointed out that as a Muslim country, Turkey has a duty—based on Islamic brotherhood and hospitality principles—to help people in dire circumstances. K8 noted that Turkey opened its doors per Islamic morals and said that it is necessary to develop fair policies both to ensure refugees can live with dignity in their own homeland and to maintain order in the country. Here, religious references (such as the teachings of the Prophet, or "the justice of our Lord") are invoked to call for solutions that do not oppress refugees and benefit both sides. Participants with this perspective emphasize values like charity and protecting the oppressed, criticizing overly harsh or exclusionary policies. For instance, K56 recounted a historical anecdote that Turks since Ottoman times have hosted different peoples in brotherhood, but that recently the Turkish public's opinion has changed due to some misbehavior by a few Syrians. Still, K56 underlined this traditional ethical stance by saying "the Turkish nation has always been hospitable to those in need of help."

Humanitarian reasons also encompass aspects of *international law and refugee rights*. Some participants noted that Syrians are under international protection and that forcibly deporting them would

violate the law. K21, for example, argued that considering international law, necessary integration should be provided for those who do not want to leave. K21's expression that "ensuring they go back to their country with safety as a humanitarian approach" indicates that even repatriation would only be ethically acceptable if safety can be guaranteed. K47's emphasis on cruelty similarly alludes to universal human rights principles: forcing someone seeking asylum to return is unethical since it violates the principle of non-refoulement (not returning refugees to danger).

Humanitarian reasons support views that favour integration or at least the provision of fundamental rights in proposed solutions. For example, the idea that discrimination against refugees is wrong is expressed by K66: K66 states that most of us otherise those who are not like us, that problems cannot be solved with this perspective, and criticises the lack of empathy by saying, 'society needs to understand that they are human beings too.' This approach seeks solutions by placing human values at the centre. On the other hand, there were also those who advocated for return on humanitarian grounds, but even they particularly emphasised that return must be safe and dignified (e.g., K46 says they should be sent back with safety assured; K52 suggests providing material and moral support for return). In other words, even those in favor of sending refugees back, if they care about humanitarian reasons, stress that refugees must not be harmed and their rights must be protected in the process.

In summary, the humanitarian and ethical reasons theme represents approaches that see the Syrian refugee crisis as a moral test. Participants invoking this theme emphasize compassion, solidarity, human rights, and justice, and they want these values to guide the search for solutions. This perspective generally aligns with softer policies (integration, support) or at least humanizing any hard policy (ensuring safe return).

International and political reasons

The fifth and final justification theme consists of international and political reasons. This theme covers participant viewpoints that consider the Syrian refugee issue within a broader geopolitical context and evaluate it in terms of international policy. Although expressed by fewer participants compared to other themes, it contains important observations.

Firstly, the subtheme of *fair burden sharing and international responsibility* stands out. The notion here is that while Turkey is hosting roughly 4 million Syrians, developed countries—especially in the West—have not taken on enough responsibility. Participants emphasized that the international community, notably European countries, has not contributed adequately to solving the refugee crisis. This is clearly seen in K3's statement: "International cooperation and burden sharing must be ensured," implying that Turkey has done more than its share. Participants like K3 argued that the EU has not fully kept its promises to Turkey and that it should provide more financial support and accept more refugees. Accordingly, solution suggestions included revising agreements with the EU, having European countries accept more refugees or provide funds, etc. The reasoning here is essentially "we have already taken on a lot of burden, others should take some too." In line with this, K70 offers resettlement to other countries both as a solution proposal and as a justification, saying such a step would alleviate Turkey's demographic and economic pressures.

Another key subtheme relates to *the state of the war in Syria and the possibility of return*. Some participants put forward the reduction of conflict in Syria or certain areas becoming safe as a justification. For example, K34 and K46 stated that "since there is no war in their country now, their safe evacuation should be ensured." This perspective argues that the fundamental justification for Syrians staying in Turkey (the threat of war) has disappeared, and therefore it is now possible and right for them to return. K46 also noted that Syrians contributing to the rebuilding of their own country is important for Syria's development, suggesting that returning would benefit both countries. This argument merges humanitarian reasoning (returning for a dignified life in their own country) with national reasoning (Turkey being relieved of the burden, Syria's reconstruction).

A further noteworthy aspect in this theme is *criticism of Turkey's policy in Syria* and linking it to the refugee issue. K52 and K54 especially touched on this. K52 claimed that Turkey “entered Syria under the pretext of security” and thereby contributed to the refugee problem, arguing “those who caused it should be tried and support should be provided for return.” This is a highly critical view, blaming Turkey’s foreign policy and suggesting the remedy lies in political change (with phrases like needing to change the mindset of oppressive leaders). Similarly, K54 argued that Turkey and other states in the region should leave the Syrian people free to determine their own future, saying “Turkey and the other states have no such right” and that they should withdraw from the region. Though these views do not directly translate into specific refugee proposals, the underlying idea is “we meddled and made the problem worse; if we disengage, maybe it will resolve.” Indeed, K52 suggests that for a more liberal solution, rights and freedoms for refugees in both countries should be increased, while calling out Turkey’s policy as part of the cause.

Also hinted at among international reasons are subtle themes like *global conscience and reputation*. Some participants imply that Turkey has taken a humanitarian stance, but that it’s unfair for the international community not to share the burden, and thus Turkey should not have to make further concessions. This is simultaneously an economic argument (resources are running out) and a political stance. For example, K3’s emphasis suggests that if Turkey does not receive international support, it might change its policies to protect its own interests (such as reconsidering migration deals).

Overall, the international and political reasons theme is based on the understanding that the Syrian refugee issue is not something Turkey can or should solve alone. According to this view, the problem should either be shared internationally or resolved at its source (i.e., in Syria). When participants voiced their solution proposals with these justifications, they conveyed that Turkey’s capacity to act is limited and that true resolution will come either through international cooperation or through establishing peace in Syria. Thus, even those who advocate for refugees’ return note that it cannot happen without international support (like creating safe zones, diplomatic agreements). K48’s remark that “the current Turkish government and the Syrian government should be in communication” underscores the necessity of international (or at least bilateral) cooperation for repatriation.

In essence, the international-political justifications broaden the frame of solution proposals beyond Turkey’s borders. Participants emphasizing this theme view the issue as one of foreign policy and global responsibility. As such, they use arguments like “Turkey cannot bear any more burden, the world must step up” or “Turkey should correct its own mistakes for the problem to be solved” to legitimize their proposals. Notably, justifications in this theme often intertwine with economic or cultural ones, showing that participants are making a multidimensional assessment.

Discussion

In this study, the solution proposals regarding Syrian refugees put forward by the local population in Turkey, and the justifications for these proposals, were examined using thematic analysis. The findings show that participants’ views coalesce around two main tendencies in society. One group, citing various justifications—foremost among them economic losses and security concerns—advocates for refugees to be sent back to their country in a safe and gradual manner. Another group, by contrast, emphasizes humanitarian reasons, long-term societal interests, and social cohesion, and supports integration-focused policies. This dual structure constitutes a defining field of contention on Turkey’s agenda, as emphasized in the literature as well. For example, according to public opinion surveys, a large portion of the local population supports the return of Syrians (Erdoğan, 2022; KONDA, 2016). At the same time, a segment of society stresses mercy, human rights, and international protection norms, asserting that support should be provided to Syrians. In summary, this study shows that Turkish society harbors two fundamental tendencies—one oriented toward *repatriation/restriction* and the other toward *integration/cohesion*; this indicates that the previously noted conflict of interest and the societal “us vs. them” divide persist. Additionally, there are notable “middle-ground” approaches such as temporary

solutions, calls for international cooperation, and proposals to build the state's institutional capacity. This suggests that society exhibits not only polarization but also pragmatic approaches.

The solution proposals identified in the study were thematically grouped under *return*, *integration*, *temporary shelter*, *administrative/legal measures*, and *international cooperation*. Views advocating the return approach emphasized that Turkey's social services and resources should be allocated to the local population first (for example, the idea of "our own citizens first"). This outlook finds an echo in the literature; studies have reported that a segment in Turkey advocates for sending all Syrians back (İçduygu & Şimşek, 2016). On the other hand, some segments of society have brought integration-focused solutions to the agenda, such as preventing unregistered work, granting legal work rights, or providing citizenship (Erdoğan, 2014). Various studies have highlighted the necessity of comprehensive integration policies and proposed including Syrians in social cohesion through learning Turkish, and through education and employment opportunities (Aktaş, 2016; Ekici, 2019; Yılmaz & Günay, 2025). Participant views in this study also included preventing new unregulated influxes by tightening border controls and establishing peace in Syria through diplomatic means. On the international front, many participants noted that Turkey cannot shoulder this burden alone and demanded greater financial and logistical support from the EU and the international community. These proposals parallel warnings by organizations like UNHCR (2021) which also emphasize the importance of international cooperation. Additionally, some views advocated for establishing temporary shelter centers or safe zones, suggesting that this way Syrians could have a safe transition period in Turkey while receiving education and social support. Such proposals align with approaches discussed internationally, wherein additional camps and temporary protection areas are considered an alternative solution to provide humanitarian support to refugees while also reducing social tension. For example, global studies on the refugee crisis in Turkey have considered setting up additional camps and safe zones as an alternative solution (see Erdoğan, 2022; Ferris, 2025).

When examining the justifications that support the solution proposals, it is seen that participants adopt a multidimensional perspective encompassing economic, cultural, security, and humanitarian concerns. The economic justifications hold that Syrians create unfair competition in the labor market and consume public resources, thereby reducing the welfare of the local population. This perception of economic threat is also widely noted in the literature; for instance, a review in Western countries showed that anxieties arising from cultural differences can be stronger determinants of prejudice than economic worries (McLaren, 2003). Additionally, on a global level, it is noted that portraying refugees as threats reinforces social exclusion (Albarelo et al., 2024). Cultural identity and values are also prominent justifications. Participants voiced concerns that differences in language, religion, or lifestyle might cause social disharmony. Their justifications directly correspond to the distinction between realistic threats (economic competition, unemployment, sharing of public resources, security risks) and symbolic threats (differences in language, values, lifestyle) posited by Integrated Threat Theory (Stephan & Stephan, 2000). In this study, economic concerns were not limited to abstract notions of "material burden" but were articulated through everyday experiences like the high cost of living and unemployment, indicating that these threats are perceived as concrete and lived. Similarly, cultural threat perceptions were tied to daily experiences such as language barriers and an inability to establish neighborly relations. These findings show that, as Integrated Threat Theory would predict, threat perceptions are fueling negative attitudes and exclusionary policy demands regarding refugees (Riek et al., 2006).

From a Social Identity Theory (Tajfel & Turner, 1979) perspective, the exclusionary justifications toward Syrians clearly revolve around a national identity-based "us vs. them" distinction. The tendency of individuals strongly identified with the Turkish national identity to perceive Syrians as cultural and economic threats aligns with the theory's mechanisms of in-group favoritism and out-group derogation (Baş, 2023; Özdemir et al., 2024). Indeed, studies conducted in Turkey also support this theoretical framework: Çevik (2025) found that individuals with high national identification levels exhibit more distant and exclusionary attitudes toward refugees, and Yitmen and Verkuyten (2018) showed that strong national identity commitment increases the inclination to push Syrians away from society.

In terms of host acculturation strategies (Berry, 1997; Bourhis et al., 1997), participants' justifications reveal two fundamental orientations. On one hand, *rejection acculturation strategies* based on economic and cultural threat perceptions (e.g., separation, exclusion, assimilation) come to the fore, while on the other hand, *welcoming acculturation strategies* based on humanitarian concerns or shared religious-cultural values (e.g., integration, transformative integration) receive support. This indicates that solution proposals regarding Syrians in Turkish society are not homogeneous; rather, they form two opposite poles depending on threat perception and identity commitment (Kiremit & Akfırat, 2021). In summary, the findings reveal that the justifications behind solution proposals for refugees are grounded not only in rational concerns but also in theoretical constructs of threat perception, identity processes, and acculturation orientations.

Humanitarian justifications, for their part, offer a completely different perspective. A portion of society, acting with an emphasis on compassion, human rights, and justice, has proposed supporting the refugees. For example, within the framework of "religious fraternity" and shared human values, it was frequently stated that soft policies (integration, education, health services) should be developed for Syrians. The literature likewise notes that emphasizing religious and shared identity can soften attitudes toward Syrians (Yılmaz & Günay, 2025). Lazarev and Sharma (2017) showed in an experiment in Turkey that making a shared religious identity salient can reduce prejudices. Moreover, participants who referenced international law pointed out that forced deportation would violate the principle of non-refoulement; this perspective led even proponents of repatriation to stress that the process must be carried out safely and honorably.

On the international plane, justifications of fair burden sharing and political stability come to the fore. Participants noted that during a period when Turkey alone hosts nearly four million refugees, other developed countries have not contributed enough, suggesting renegotiating EU-Turkey agreements and demanding more financial support. National and international studies have also emphasized that economic and cultural threat perceptions strengthen restrictive policies. For example, meta-analyses and European studies show that perceiving immigrants as sources of economic/cultural competition increases discrimination (Esses et al., 2017; Riek et al., 2006); studies in Turkey likewise found that threat perceptions toward Syrian refugees significantly predict discriminatory attitudes (Çırakoğlu et al., 2021; Çoksan & Özkan, 2023). All these findings indicate that the public's justifications are multidimensional, encompassing both economic-cultural anxieties and humanitarian-value considerations.

One striking aspect of the findings is that the themes intersect to create a multidimensional field of meaning. A single participant's statement can touch on multiple themes. For example, one participant might talk about economic difficulties and also mention cultural incompatibility. This shows that in real-life experience, economic, social, and cultural phenomena are intertwined. The thematic analysis method has helped tease apart this complex web and examine each dimension separately. However, it is important, when viewing the report as a whole, to consider the themes together to see the big picture.

Limitations

While these findings provide important insights, several methodological limitations of the study must be noted. First, the thematic analysis was conducted by a single researcher. This makes it impossible to directly establish inter-coder reliability, a methodological limitation often highlighted in qualitative analyses. Although a reflexive approach was adopted during analysis—with data revisited multiple times and themes systematically developed—the comparative perspective that multiple coders could provide is limited in this study. Additionally, collecting data online inherently limited the diversity of the sample and restricted access to certain groups. Online data collection can reduce participation by individuals with limited digital access, leading to certain socio-demographic characteristics becoming dominant in the sample. Therefore, the findings do not claim to represent all segments of society in Turkey. Moreover, the fact that the study was conducted at a time when the refugee issue was being

intensely debated in the public arena means that participant views could have been influenced by the current political and social atmosphere. Despite these limitations, the study makes a meaningful contribution to the literature by jointly examining solution proposals and their justifications; it also provides an important foundation for future research with broader and more diverse samples, multiple coders, and mixed-method designs.

Conclusion

In conclusion, it can be said that the Turkish public holds heterogeneous yet discernible theme-based views regarding the Syrian refugee issue. Each of these views is grounded in certain social realities and values, and cannot be simply ignored. Therefore, for refugee policies to succeed, an approach is required that takes into account these different perspectives, is based on facts, and remains open to dialogue. The themes and subthemes identified in this study provide both a snapshot of the current situation and starting points for a more constructive social dialogue.

Recommendations

The results obtained contain important implications for policymakers. First, short-term measures should be taken to alleviate economic and security concerns in society. Examples of this include preventing unregistered employment, registering those working illegally to ensure fair competition, ensuring that law enforcement effectively controls those who commit crimes, and increasing international financial support. In the long term, however, structural policies that promote integration should not be neglected. By expanding language courses and vocational training programs, Syrians' contributions to the workforce and their adaptation to local society should be supported. Schools should incorporate content on diversity in education, and joint social activities should be organized to increase interactions between the local population and refugees. In addition, through public awareness campaigns, the media should be encouraged to provide accurate information instead of prejudiced narratives about Syrians, thereby fostering social cohesion. These steps are in line with those emphasized in the literature on the necessity of integration policies (Aktaş, 2018; Doğan, 2020; Erdoğan, 2014). Internationally, diplomatic efforts should be continued to share Turkey's burden, additional aid should be secured, and once lasting peace is achieved in Syria, safe return conditions should be planned collaboratively. In this way, both the concerns of the local population can be addressed and Syrian refugees can be enabled to attain a dignified and sustainable life.

Qualitative thematic analysis provides detailed insights into participants' experiences, but it does not yield quantitative results; hence, future results can be supported with data obtained through surveys or experimental methods. Also, it should be considered that participants might not have fully reflected their true thoughts due to social desirability concerns. Future studies would benefit from including different demographic groups or making regional comparisons (e.g., urban vs. rural, by political ideology). In the long run, the effectiveness of the suggested policies can be evaluated through applied research monitoring interactions between Syrians and the local population. While this study offers rich insights into the public's solution proposals and justifications regarding the Syrian refugee issue, it is important for future research to integrate these findings with other related topics in the literature.

Disclosure Statements

1. Declaration of the contribution of the researchers: This article was prepared by a single researcher who was responsible for all processes. The researcher independently designed the study, performed the data analysis, and carried out the writing and editing processes. Therefore, the contribution ratio to the study is 100%.

2. Conflict of interest: There is no conflict of interest.

3. Ethics Report: This research has been approved by the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Muş Alparslan University with its decision dated 17.10.2024 and numbered 163415.

4. Research Model: This study is a research article conducted using qualitative methods. During the data collection process, open-ended questions were asked to the participants, and the responses obtained were examined through thematic analysis in line with the stages outlined by Braun and Clarke (2006). This method allows the data to be evaluated inductively without adhering to a predetermined theoretical framework. Thus, the participants' proposed solutions for Syrian refugees and the reasons behind these proposals were systematically presented based on the participants' statements.

5. Disclosure: This article was supported by Muş Alparslan University Scientific Research Projects (BAP) under the project code BAP-25-FEF-4901-02.

6. Disclosure: ChatGPT (GPT-5 version) developed by OpenAI was used in this article for language control and spelling correction purposes.

TÜRKÇE SÜRÜM

Giriş

Türkiye, 2011’de başlayan Suriye iç savaşı sonrasında dünyada en fazla sayıda sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke haline gelmiştir. Yaklaşık 3,5-4 milyon Suriyeli sığınmacı², on yılı aşkın süredir “geçici koruma” statüsüyle Türkiye’de yaşamaktadır (UNHCR, 2021). Krizin ilk yıllarında hükümetin “açık kapı” politikası ve din kardeşliği vurgusu ile sığınmacılara yönelik toplumsal kabul görece yüksekti (Çevik, 2025; Kaya, 2016). Ancak zamanla sığınmacı sayısının artması, savaşın uzaması ve ekonomik koşulların kötüleşmesiyle birlikte toplumsal algı tersine dönmeye başladı (Armagan-Bogatekin ve Ho, 2025; Erdoğan, 2014; Yılmaz ve Günay, 2022). Günümüzde Suriyeli sığınmacılar, birçok kesim tarafından ekonomik yük oluşturan, iş piyasasını zorlayan ve çeşitli sosyal sorunların kaynağı olarak görülmektedir (Doğan ve Ünal, 2021; KONDA, 2016). Kamuoyu araştırmaları, toplumsal algının dönemsel olarak negatif yönde bir değişim gösterdiğine işaret etmektedir. Bunun bir göstergesi olarak, 2022 yılı Suriyeliler Barometresi verilerine göre, Türkiye’de halkın %75-80’i Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesi gerektiğini düşünmektedir; bu oran yalnızca üç yıl öncesine kıyasla yaklaşık dört kat artış göstermektedir (Erdoğan, 2022). Bununla birlikte, toplumun bir kesimi insani gerekçelerle Suriyelilere yardımcı olunması gerektiğini savunsa da genel eğilim giderek “biz” ve “onlar” ayrımını öne çıkaran tutumlara yönelmektedir. Bu eğilim, sığınmacıların ekonomik ve kültürel varlığının toplum tarafından giderek artan ölçüde bir tehdit unsuru olarak algılandığına işaret etmektedir.

Türkiye bağlamında, sığınmacı meselesi Türkiye’de ekonomiden sonra en önemli ikinci sorun olarak algılanmakta ve siyasal gündemi meşgul etmektedir (Aydın ve ark., 2021). Suriyeli sığınmacıların geleceğine ilişkin belirsizlik ve çözüm arayışları hem siyasetin hem de toplumun geniş kesimlerinin gündeminde merkezi bir yer tutmaktadır (Aktaş, 2018; Doğan, 2020; Ekici, 2019). Sığınmacıların kalıcı mı olacağı, ülkelerine geri mi gönderileceği ya da hangi koşullarda topluma entegre edileceği soruları hararetle tartışılmaktadır (Ferris, 2025; Tokyol, 2022). Toplumda bu konuda keskin görüş ayrılıkları mevcuttur: Bir kesim tüm sığınmacıların geri gönderilmesini savunurken, bir diğer kesim onların topluma entegre edilmesini desteklemektedir (Erdoğan, 2014; İçduygu ve Şimşek, 2016). Bu ikilem, ev sahibi toplumun mültecilere yönelik çözüm politikalarında farklı eğilimlere sahip olduğuna işaret etmektedir. Böylesi görüş ayrılıkları toplumsal bütünleşme ve uyum sürecini zorlaştırarak, sığınmacı politikalarında tutarsızlıklar ve artan gerilimlere yol açabilmektedir. Toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesi, sığınmacılara yönelik ayrımcı tutum ve davranışları pekiştirip hem ev sahibi halk hem de sığınmacılar açısından güvensizlik ile karşılıklı tehdit algısını güçlendirebilmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’deki yerel halkın Suriyeli sığınmacılar hakkında öne sürdüğü çözüm önerilerini ve bunların gerekçelerini incelemek, toplumsal uyum ve çatışma risklerini anlamak adına kritik önem taşımaktadır.

Kuramsal Çerçeve

Suriyeli sığınmacıların geleceğiyle ilgili söz konusu farklı tutumların ardında yatan sosyal psikolojik dinamikler literatürde dikkat çekmektedir. Hem uluslararası literatürde hem de Türkiye’de yapılan araştırmalarda, yerel toplumun genelde göçmenlere özeldir sığınmacılara yönelik tutumları çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmaktadır. Genel olarak bu tutumların oluşumunda ekonomik kaygılar, kültürel değerler, tehdit algıları, grup kimliği ve temas deneyimleri gibi etmenlerin önemli olduğu

² Bu çalışmada “Suriyeli sığınmacı” ifadesi tercih edilmiştir. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne koyduğu coğrafi sınırlama nedeniyle Suriyelilere mülteci statüsü tanımamakta; Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca bu kişiler “geçici koruma” statüsü altında değerlendirilmektedir (Erdoğan, 2014; Özel, 2020; Yılmaz ve Günay, 2022). Bununla birlikte, kamuoyunda “mülteci-sığınmacı-göçmen” terimleri çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır. Nitel araştırmanın doğası gereği, katılımcıların ifadelerine sadık kalınmış; ancak kavramsal netlik sağlamak amacıyla metin genelinde tutarlı biçimde “sığınmacı” kavramı kullanılmıştır.

gösterilmiştir (Albarello ve ark., 2024). Örneğin, Batı ülkelerinde göçmenlere yönelik tutumlar üzerine kapsamlı bir inceleme, kültürel farklılıklarla ilişkili kaygıların ekonomik kaygılardan daha güçlü bir önyargı belirleyicisi olabileceğini ortaya koymuştur (Hainmueller ve Hopkins, 2014). Benzer şekilde, küresel mülteci krizi bağlamındaki çalışmalar, medyada mültecilerin tehdit çerçevesinde sunulmasının olumsuz tutumları körüklediğini vurgulamaktadır (Esses ve ark., 2017).

Berry'nin (1997) geliştirdiği Kültürleşme Modeli, göçmen ve sığınmacıların yeni bir topluma uyum biçimlerini ve ev sahibi toplumla ilişkilerini anlamak için önemli bir kuramsal zemin sunmaktadır. Bu modele göre, kültürlerarası temas ortamlarında bireylerin ve grupların tercihleri, iki temel soruya verdikleri yanıtı göre şekillenmektedir: (1) Kendi kültürel kimliğini sürdürme arzusu, (2) Ev sahibi toplumla etkileşime girme isteği. Bu ikili boyutun kombinasyonları dört kültürleşme stratejisini ortaya koymaktadır: Entegrasyon, asimilasyon, ayrışma ve marjinalleşme. Berry'nin yaklaşımı, göçmenlerin tercihlerini açıklamada önemli bir katkı sunmakla birlikte, ev sahibi toplumun beklentilerini doğrudan hesaba katmamaktadır. Bu eksiklik, Bourhis ve arkadaşlarının (1997; Bourhis ve Montreuil, 2016) geliştirdiği Karşılıklı Kültürleşme Modeli ile tamamlanmıştır. Bu model, ev sahibi toplumun göçmenlerle ilişkilerinde benimsediği altı stratejiyi tanımlar: Bütünleşme, asimilasyon, ayırma, dışlama, bireycilik ve dönüşümcü-bütünleşme. Bourhis ve Montreuil (2016), bu stratejileri iki temel kategoriye ayırmaktadır: Kabullenici yönelimler (bütünleşme, dönüşümcü-bütünleşme, bireycilik) göçmenlerin hem kendi kültürlerini sürdürmelerini hem de ev sahibi topluma uyum sağlamalarını desteklerken; reddedici yönelimler (asimilasyon, dışlama, ayırma) göçmenlerin kültürel varlığını sınırlandıran ya da dışlayan stratejiler olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçeve, göçmenlerin uyum süreçlerini yalnızca kendi tercihleri üzerinden değil, aynı zamanda ev sahibi toplumun normatif beklentileri üzerinden de analiz etmeyi mümkün kılmaktadır. Kiremit ve Akfırat'ın (2021) çalışması, Suriyeli sığınmacıları tehdit olarak algılayan bireylerin dışlayıcı ve reddedici kültürleşme stratejilerini, tehdit algısı taşımayanların ise daha kapsayıcı stratejileri tercih ettiğini göstermektedir. Ayrıca, ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi arttıkça reddedici stratejilere yönelimin de güçlendiği bulunmuştur. Benzer şekilde, Yangın ve Akfırat (2018) bütünleşme stratejisini benimsemenin Suriyelilere yönelik olumlu duyguları artırdığını; asimilasyon, ayrışma ve dışlamanın ise olumsuz duyguları güçlendirdiğini bulmuşlardır. Bu bulgular, ev sahibi toplumun kültürleşme yönelimlerinin Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki uyum süreçleri ve uzun vadeli statülerini belirlemede kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Dolayısıyla, Suriyelilere yönelik politikaların geliştirilmesinde ev sahibi toplumun bu yönelimlerinin dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. Bu kuramsal çerçeve, aynı zamanda çözüm önerilerindeki farklı yönelimleri anlamak açısından da yol göstericidir. Ev sahibi toplumun daha reddedici kültürleşme stratejilerine sahip bireylerinin 'geri gönderme', 'sınırlandırma' veya 'kamp' temelli çözümlere daha yatkın olacağı; buna karşılık kabullenici stratejileri benimseyen bireylerin 'entegrasyon' ve 'uyum' gibi kapsayıcı politikalara daha yakın duracağı öngörülmektedir.

Sığınmacılara yönelik tutumların önemli belirleyicilerinden biri sosyal kimliktir. Sosyal Kimlik Kuramı'na göre (Tajfel ve Turner, 1979) bireyler, kendi gruplarını olumlu, dış grupları ise görece olumsuz değerlendirme eğilimindedir. En basit grup ayrımlarında bile insanlar "biz" ve "onlar" kategorileri oluşturmakta, kendi gruplarını kayırırken dış gruplara karşı önyargılı tutum sergileyebilmektedir. Bu eğilim, özellikle dış grubun tehdit ya da rekabet unsuru olarak algılandığı durumlarda güçlenir. Dolayısıyla ulusal kimlikle güçlü özdeşleşen bireylerin sığınmacılara karşı daha mesafeli veya olumsuz tutum geliştirmesi olasıdır (Verkuyten, 2018). Bu doğrultuda, araştırmalar yüksek ulusal özdeşleşme düzeyinin göçmen ve mültecilere yönelik önyargı ve olumsuz tutumları artırdığını göstermektedir (Bianco ve ark., 2022; Falomir-Pichastor ve Frederic, 2013). Türkiye özelinde yapılan araştırmalar, ulusal/etnik kimliğe bağlılığın Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz tutumlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Baş, 2023; Çoksan ve Özkan, 2023; Kiremit ve Akfırat, 2021). Özellikle ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi yüksek olan bireylerin, sığınmacılara karşı daha mesafeli ya da dışlayıcı tutumlar geliştirme olasılığının arttığı görülmektedir (Çevik, 2025). Nitekim Yitmen ve Verkuyten (2018), güçlü ulusal aidiyet hissi taşıyan Türklerin, sığınmacılara yardım etme yönünde davranışsal niyet sergilemekten ziyade onları toplumdan uzak tutma eğiliminde olduklarını göstermiştir.

Bununla birlikte, paylaşılan dini kimliğe yapılan vurgu, yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumlarını yumuşatabilmekte ve daha olumlu bir yöne kaydırabilmektedir (Lazarev ve Sharma, 2017). Sosyal Kimlik Kuramı doğrultusunda, ulusal veya etnik kimlikle güçlü özdeşleşen bireylerin daha çok “zorunlu geri gönderme”, “sınırlandırma” veya “ayrıştırma” temelli çözüm önerilerine yönelmesi beklenebilir. Buna karşılık, paylaşılan dini kimlik vurgusunu önemseyen bireylerin daha kapsayıcı veya entegrasyon odaklı çözüm önerilerine daha sıcak yaklaşabileceği öngörülmektedir.

Benzer şekilde, algılanan tehdit düzeyi de ev sahibi toplumun tutumlarını ve tercihlerini şekillendiren kritik bir faktördür. Bütünleşik Tehdit Kuramı’na göre (Stephan ve Stephan, 2000), dış gruplara yönelik olumsuz tutumlar farklı türden tehdit algılarından kaynaklanır. Bu doğrultuda dört temel tehdit boyutu öne çıkar: (1) Gerçekçi tehditler, grubun maddi çıkarlarını, refahını veya güvenliğini tehlikeye atan unsurlar (ör. ekonomik rekabet, işsizlik, suç ve güvenlik kaygıları); (2) Sembolik tehditler, grubun değerlerini, inanç sistemini ve kültürel bütünlüğünü zedelediği düşünülen unsurlar (ör. dil, din, yaşam tarzı farklılıkları); (3) Gruplararası kaygılar, farklı gruplar arasındaki etkileşimlerden doğan belirsizlik ve olumsuz beklentiler; (4) Olumsuz kalıpyargılar, dış gruplara dair genelleştirilmiş ve önyargılı inançlardır (Stephan ve ark., 1999). Bir dış grubun ekonomik, kültürel ya da güvenlik açısından tehdit olarak algılanması, o gruba yönelik korku, öfke ve düşmanlık duygularını artırarak dışlayıcı politika tercihlerine zemin hazırlar (Stephan ve Stephan, 2000). Konuya ilişkin bir meta-analiz, özellikle ekonomik ve kültürel tehdit algılarının yabancılara yönelik ayrımcılığı ve olumsuz politika taleplerini güçlendirdiğini göstermektedir (Riek ve ark., 2006).

Avrupa özelinde de göçmenlerin ekonomik rekabet veya kültürel farklılık temelinde tehdit olarak algılanması entegrasyona direnci artırmakta ve göçmenlerin dışlanmasını destekleyen tutumları beslemektedir (McLaren, 2003). Türkiye’de yapılan çalışmalar ise Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algılarının ev sahibi toplumda ayrımcı tutumları ve sınırlandırıcı politika tercihlerini anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymaktadır (Çirakoğlu ve ark., 2021; Özdemir ve ark., 2024). Yitmen ve Verkuyten (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, Türk katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik davranış niyetlerinde ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi ve tehdit algılarının belirleyici olduğu bulunmuştur. Bu çalışma, milli kimliği güçlü bireylerin sığınmacılara yönelik daha olumsuz niyetler besleyebildiğini ve özellikle gerçekçi (ör. ekonomik) ve sembolik (ör. kültürel) tehdit algılarının yüksek olduğu durumlarda dış gruba karşı tepkilerin arttığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, tehdit algısı yüksek olsa dahi toplum içindeki bireylerin tutumları tekdüze değildir. Nitel bir araştırma, bazı vatandaşların güvenlik endişelerini azaltmak veya sosyal yardımlardaki adaletsizlikleri gidermek gibi pragmatik gerekçelerle sığınmacılara vatandaşlık verilmesini dahi destekleyebildiğini göstermiştir (Alakoc ve ark., 2023, ayrıca bkz. Doğan, 2020). Bu tür beklenmedik gerekçeler, sığınmacı konusundaki tutumların çok boyutlu olduğunu ortaya koymakta ve halkın çözüm önerileri ardındaki düşünceleri derinlemesine incelemenin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, farklı tehdit türlerinin algılanma düzeyi, bireylerin hangi çözüm yollarını makul gördüklerini de şekillendirebilir. Ekonomik, kültürel veya güvenlik temelli tehditleri yoğun biçimde hisseden bireylerin daha kısıtlayıcı ve uzaklaştırıcı politika önerilerine yönelmesi; buna karşılık tehdit algısı daha düşük olan bireylerin uyum, iş birliği ve toplumsal bütünleşmeye dayalı seçeneklere daha açık olması olasıdır.

Amaç

Mevcut literatür, sığınmacılara yönelik toplumsal tutumların (ör. önyargı, ayrımcılık, tehdit algıları) genel çerçevesini ve belirleyici faktörlerini büyük ölçüde ortaya koymuş olmakla birlikte, bu alanda giderilmesi gereken önemli araştırma boşlukları varlığını sürdürmektedir. Türkiye bağlamında bu alanda nitel veriyle yürütülen araştırmalar oldukça sınırlıdır; mevcut literatürün büyük bölümü, anket ve ölçek temelli nicel çalışmalar aracılığıyla önyargı ve tehdit algısını ölçmeye odaklanmaktadır (Çirakoğlu ve ark., 2021; Çoksan ve Özkan, 2023; Yılmaz ve Günay, 2022). Nicel çalışmalar yerel halkın önemli bir kesiminin Suriyelilerin geri dönmesini istediğini ortaya koysa da bu tercihlerin

arkasındaki gerekçeler, bireylerin kendi ifadeleriyle nasıl temellendirildiği ve bu görüşlerin şekillenmesinde hangi kişisel deneyimlerin rol oynadığı henüz tam olarak anlaşılmamıştır. Benzer biçimde, sosyal kimlik, algılanan tehdit ve kültürleşme stratejilerinin Suriyelilere yönelik tutumlarla ilişkili olduğu saptanmış olsa da (Kiremit ve Akfırat, 2021; Özdemir ve ark., 2024) bu kavramların gündelik söylemlerde ve bireylerin akıl yürütmelerinde nasıl tezahür ettiği açıklığa kavuşturulamamıştır. Nitel yaklaşımlar, katılımcıların kendi anlatıları aracılığıyla bu tür mekanizmaları daha detaylı anlamamızı sağlayabilir; ne var ki mevcut literatürde nitel çalışmalar büyük ölçüde ihmal edilmiştir. Özellikle ev sahibi toplumun sığınmacı krizine ilişkin çözüm politikalarına (yani sığınmacılar konusunda ne yapılması gerektiğine ilişkin kanaatler) yönelik tutumlar ve bunların altında yatan gerekçeler doğrudan incelenmemiştir. Oysa belirli bir politika tercihi (örneğin, “geri gönderilmeleri lazım” veya “vatandaşlık verilip entegre edilmeliler”) basit bir “mültecilere karşı genel tutum” ölçümünden daha karmaşık olabilir; zira böyle tercihler, ardında çeşitli rasyonelleştirmeler, değer yargıları ve duygusal tepkiler barındırır. Bu nedenle, mültecilere dair tutumların altında yatan gerekçelerin ve bu tutumların dayandığı anlam dünyalarının derinlemesine analizine yönelik literatürde ciddi bir boşluk bulunmaktadır. Örneğin, ayrımcı tutumlar çoğu çalışmada güncel ekonomik ve siyasi koşullarla ilişkilendirilirken ırkçılık, milliyetçilik veya geçmiş toplumsal travmalar gibi daha derin yapısal-tarihsel etkenlerin etkisi yeterince incelenmemiştir (Çevik, 2025). Bu durum, söz konusu konularda nitel ve eleştirel araştırmaların gerekliliğine işaret etmektedir. Türkiye’de gerçekleştirilen az sayıdaki nitel çalışma, sığınmacılara yönelik tutumları ele almakta olup (Doğan, 2020; Doğan ve Ünal, 2021; Yılmaz ve Günay, 2025), bu çalışmaların bir bölümü tartışmayı sığınmacıların genel olarak ‘kalması’ ya da ‘gönderilmesi’ ikilemi etrafında sınırlandırmaktadır (Erdoğan, 2014; İçduygu ve Şimşek, 2016). Buna karşın, çözüm önerilerinin kapsamlı biçimde haritalandırılması ve bu önerilerin ardındaki gerekçelerin sistematik olarak analiz edilmesi literatürde büyük ölçüde ihmal edilmiştir. Bu çalışma, her iki boyutu bütüncül bir biçimde ele alarak hem çözüm seçeneklerinin geniş bir yelpazesini ortaya koyması hem de bu seçeneklere temel oluşturan toplumsal akıl yürütmeleri derinlemesine incelemesi bakımından alana özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de sığınmacı sorununa ilişkin toplumsal tutumları incelerken hem yukarıda değinilen kuramsal değişkenleri bütüncül bir çerçevede ele alan hem de katılımcıların kendi perspektiflerini yansıtan nitel analizlere ihtiyaç vardır. Belirtilen boşlukları gidermek amacıyla bu çalışma, nitel bir yaklaşımı benimseyerek Türkiye’de yaşayan vatandaşların Suriyeli sığınmacı krizine ilişkin öne sürdükleri çözüm politikası önerilerini ve bu önerilere dayanak oluşturan gerekçeleri derinlemesine incelemektedir. Araştırma bu kapsamda iki temel soruya odaklanmaktadır:

1. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacı sorununa yönelik hangi çözüm önerileri dile getirilmektedir?
2. Katılımcılar, söz konusu çözüm önerilerini hangi gerekçelere dayandırmaktadır?

Bu sayede elde edilecek bulgular, sığınmacı sorununa ilişkin toplumsal bakış açısının ardındaki sosyal psikolojik dinamikleri ortaya çıkararak literatüre özgün bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma böylelikle yalnızca mültecilere yönelik tutumlar ile politika tercihleri arasındaki ilişkiye ışık tutmakla kalmayıp uyum ve entegrasyon politikalarının tasarımı da ev sahibi toplumun algı ve beklentilerinin dikkate alınması gereğine işaret eden önemli pratik çıkarımlar da sunmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı içinde konumlanan keşfedici bir desenle yürütülmüştür. Nitel yöntemler, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve anlamlandırma süreçlerini derinlemesine

inceleme olanağı sunduğundan, Suriyeli sığınmacılara yönelik çözüm önerileri ve bu önerilerin ardındaki gerekçeleri ortaya çıkarmak için uygun bir çerçeve sağlamaktadır (Creswell & Poth, 2018). Araştırma, yorumlayıcı paradigma doğrultusunda tasarlanmış olup, katılımcıların öznel deneyimlerini ve söylemlerini toplumsal bağlamları içinde anlamayı amaçlamaktadır.

Katılımcılar

Araştırmaya, Türkiye’de ikamet eden, 18 yaş ve üzerindeki ve Türkçe okuryazarlığı bulunan gönüllü bireyler dâhil edilmiştir. On sekiz yaşından küçük olanlar, formu eksik ya da hatalı dolduranlar, Türkçe yeterliliği bulunmayanlar ve araştırmayı yarıda bırakanlar çalışma dışında bırakılmıştır. Örneklem büyüklüğü veri doygunluğu ilkesi doğrultusunda belirlenmiştir. Örneklem, Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan toplam 70 yetişkinden (42 erkek, %60; 28 kadın, %40) oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 18 ile 69 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 28.66 (SS = 8.88)’dır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik tekniğiyle seçilmiş olup, çalışmaya Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinden ve 29 farklı şehirden katılım sağlanmıştır. Bu çeşitlilik, örneklemin farklı demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, bölgesel dağılım) temsil etmesine imkân tanımaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda örnekleme istatistiksel temsiliyetten ziyade görüş çeşitliliği sağlanması gözetilmiştir (Patton, 2015).

Veri Toplama Süreci

Veriler, Temmuz–Haziran 2025 tarihleri arasında çevrimiçi anket platformu (Google Form) aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılardan, Suriyeli sığınmacılara yönelik çözüm önerilerini ve bu önerilerin gerekçelerini yazılı olarak paylaşmaları istenmiştir. Veri toplama sürecinde iki açık uçlu soru yöneltilmiştir:

1. *Sizce Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerle ilgili ne tür çözüm yolları uygulanmalıdır? Bu konuda hangi adımlar atılmalıdır?*
2. *Lütfen önerilerinizi gerekçesiyle birlikte ayrıntılı bir şekilde yazınız.*

Katılımcılar, sorulara verdikleri ayrıntılı yazılı yanıtlarla hem çözüm önerilerini hem de bu önerilerin dayandığı düşünsel temelleri ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında tüm katılımcılardan çevrimiçi onam alınmış, kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve katılımcılar K1, K2 ... K70 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı ile gönüllü katılım esasları ayrıntılı biçimde açıklanmış; veriler gizlilik ilkeleri doğrultusunda anonimleştirilmiştir. Araştırma, Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından onaylanmıştır (Evrak Tarih ve Sayısı: 17.10.2024-163415).

Veri Analizi

Çalışmada, bireylerin çözüm önerilerini ve bu önerilerin gerekçelerini ortaya koyan anlatılarından hareketle tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Toplanan veriler, Braun ve Clarke’ın (2006, 2019) altı aşamalı tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda çözümlenmiştir: (1) verilere aşinalık, (2) ilk kodların üretilmesi, (3) temaların oluşturulması, (4) temaların gözden geçirilmesi, (5) temaların tanımlanması ve adlandırılması, (6) raporlaştırma. Kodlama süreci ağırlıklı olarak tümevarımsal (indüktif) bir yaklaşımla yürütülmüş; ancak araştırma sorularına odaklı kalmak amacıyla yönlendirici bir çerçeve de

korunmuştur. Altı aşamalı tematik analiz yaklaşımı, katılımcıların ifadelerine duyarlı olmayı ve verilerin sistematik biçimde çözümlenmesini sağlamıştır.

Bu çalışmada tematik analiz süreci araştırmacı tarafından tek başına yürütülmüştür. Bu durum kodlayıcılar arası güvenilirliğin doğrudan sağlanmasını sınırlasa da analiz sürecinde yansıtıcı bir yaklaşım benimsenmiş, veriler tekrar tekrar okunmuş ve kodlar-temalar sürekli gözden geçirilmiştir. Sürecin ayrıntılı ve şeffaf biçimde raporlanması yoluyla güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır (Braun ve Clarke, 2006).

Bulgular

Bulgular, araştırmanın iki temel sorusu doğrultusunda ayrı başlıklar altında sunulmuştur. Her bir araştırma sorusu için elde edilen temalar ve alt temalar sistematik biçimde aktarılmış; her tema, ilgili katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılar ve kodlarla desteklenmiştir. İlk bölümde, katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik çözüm önerileri tematik olarak özetlenirken, ikinci bölümde bu önerilerin dayandığı gerekçeler ele alınmaktadır. Söz konusu temalar ve alt temalar Tablo 1 ve Tablo 2’de özetlenmiş; ayrıca doğrudan katılımcı alıntılarıyla örneklendirilmiştir. Bu tablolara paralel olarak, temaların içerdiği anlamlar ve katılımcıların vurguları metin içerisinde ayrıntılı biçimde tartışılmaktadır.

Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Çözüm Önerileri

Katılımcıların Suriyeli sığınmacılar konusunda önerdikleri çözüm yolları beş ana tema etrafında toplanmıştır: Geri Dönüş, Toplumsal Entegrasyon, Geçici Barınma/Kamplar, Yönetimsel ve Yasal Önlemler ile Uluslararası İş Birliği. Her bir tema kendi içinde çeşitli alt temalara ayrılmıştır. Aşağıda Tablo 1’de bu temalar, alt temaları ve katılımcı ifadelerinden örnek alıntılarla birlikte sunulmaktadır.

Tablo 1. Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Önerilen Çözüm Temaları, Alt Temalar ve Örnek Katılımcı Alıntıları.

Tema	Alt Temalar	Örnek Alıntılar (Katılımcı Kodu)
Geri Dönüş (Sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesi)	- Gönüllü ve Güvenli Dönüş: Uluslararası güvencelerle, isteğe bağlı geri dönüşlerin teşvik edilmesi. - Zorunlu/Toplu Geri Gönderme: Bütün sığınmacıların belli bir plan dâhilinde ülkelerine gönderilmesi. - Kademeli Dönüş: Öncelik ve kriterlere göre aşamalı olarak geri gönderme (örn. önce isteyenler veya belirli gruplar).	“Herkes ülkesine gönderilmeli eski düzen tekrar sağlanmalı.” (K33) “Güvenlikleri sağlanarak memleketlerine geri gönderilmeli, çünkü Suriye’de eskisi gibi bir savaş ortamı yok... eğer gönderilmezlerse, ileride Türkiye için büyük bir sorun teşkil edebilir.” (K46)
Toplumsal Entegrasyon (Sığınmacıların Türkiye toplumuna uyumunun sağlanması)	- Dil ve Eğitim Programları: Türkçe dil kursları, çocuklar için eğitim desteği. - İstihdam ve Ekonomik Katılım: Meslek edindirme, yasal çalışma imkânları, eşit ücret uygulanması. - Sosyal Uyum Projeleri: Kültürel adaptasyon, yerel halkla etkileşimi	“Onların da... dışlanmadan, ayrımcılığa uğramadan kendilerini bizim gibi... hissetmelerini sağlamalıyız... böylece barış ve huzur içinde bir birliktelik sağlanabilir... aksi taktirde olaylar büyür ve... iki tarafın da zarar görmesine yol açar.” (K24) “Bu nedenle bu grupları topluma yakınlaştırmalı. Ekonomik iyileşme için imkân

Tema	Alt Temalar	Örnek Alıntılar (Katılımcı Kodu)
Geçici Barınma / Kamplar (Sığınmacılar için geçici barınma alanları oluşturulması)	artıran etkinlikler, önyargıyı azaltma kampanyaları. - Kamp ve Güvenli Bölgeler: Sınırdaki veya güvenli bölgelerde büyük barınma kampları kurulması. - Geçici Koruma Merkezleri: Temel ihtiyaçların karşılandığı, entegrasyona geçiş için kullanılan geçici barınma alanları. - Kısıtlı Hareket ve Haklar: Kamplarda kalanlara vatandaşlık verilmemesi, özel kimlik kartları ile giriş/çıkışın kontrolü.	sunulmalı... böylece karşılıklı fayda ve memnuniyet sağlanabilir.” (K59) “Suriyeli göçmenler için sınırdaki kamp alanları kurulmalı... TC kimlik kartı verilmemeli kendisinde mevcut olanlardan da alınmalı. Kurulan bu alan... ülke içine girişleri engelleyecek düzeyde güvenliği yüksek olmalı.” (K64) “Geçici korunma alanları oluşturulabilir. Bu alanlar, Suriyelilerin güvenli bir şekilde barınmasını sağlayarak, acil ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hizmetler sunulmalıdır... geçici korunma alanları, Suriyelilerin topluma entegre olabilmesi için bir geçiş süreci işlevi görebilir.” (K39) “Türkiye’de bir göç bakanlığı kurulmalıdır. ... Göç yönetimi, uyum politikaları, ekonomik entegrasyon ve sosyal destek hizmetlerinde tek bir merkezden koordinasyon sağlanması, daha etkili ve sürdürülebilir çözümler sunulmasına olanak tanır.” (K25) “Yapılması gereken ilk şeylerden biri de bunların kayıt altına alınması, böylece yasadışı işler yapan... suçlar işleyenlerin tespiti ve tecriti yapılabilir.” (K43)
Yönetimsel ve Yasal Önlemler (Devlet politikaları, kurumlar ve düzenlemeler)	- Göç Yönetimi Kurumları: Göçmen sorununu yönetmek için Göç Bakanlığı gibi kurumların kurulması. - Kayıt ve Denetim: Kayıtsız göçmenlerin kayıt altına alınması, suç işleyenlerin tespiti ve sınır dışı edilmesi. - Yasal Kısıtlamalar: Yeni göçmen girişinin sınırlandırılması (vize şartı), geçici koruma statüsünün netleştirilmesi, kontrolsüz nüfus artışına karşı önlemler (örn. doğum kontrolü). - Vatandaşlık ve Haklar: Suriyelilere vatandaşlık verilmemesi veya sıkı şartlara bağlanması, mevcut vatandaşlıkların gözden geçirilmesi; yerel halkı korumak için bazı hak kısıtlamaları.	
Uluslararası İş Birliği (Küresel yük paylaşımı ve ortak çözümler)	- Yük Paylaşımı ve Destek: AB, BM ve diğer ülkelerin maddi/lojistik destek vermesi, sorumluluğu paylaşması. - Geri Dönüş İçin Diplomasi: Sığınmacıların güvenli dönüşü için uluslararası anlaşmalar, kaynak sağlanması ve Suriye hükümetiyle koordinasyon. - Yeniden Yerleştirme: Sığınmacıların güvenli üçüncü ülkelere yerleştirilmesi için uluslararası programlar (quota sistemi vb.).	“Türkiye... önemli bir yük üstlenmiştir ve bu yükün uluslararası düzeyde daha adil bir şekilde paylaşılması gerekmektedir.” (K3) “Başka ülkelere yeniden yerleştirme politikasına başvurulabilir. Uluslararası toplumla iş birliği yapılarak, Suriyeli göçmenlerin diğer ülkelerde yeniden yerleştirilmesi sağlanabilir. Bu tür anlaşmalar, Türkiye’nin üzerindeki demografik ve ekonomik baskıları hafifletebilir.” (K70)

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcılar tarafından dile getirilen çözüm önerileri oldukça çeşitlidir. Önerilerin bir ucu, tüm sığınmacıların ülkelerine geri dönmesini savunan katı görüşlere dayanırken (örn. “Herkes ülkesine gönderilmeli” diyen K33), diğer uçta tam entegrasyon ve uyum odaklı yaklaşımlar bulunmaktadır (örn. “Onları kendimiz gibi görürsek... barış ve huzur içinde bir

birliktelik sağlayabiliriz” şeklinde ifade eden K24). Bu ana eksenin yanında, geçici çözümler (kamplar, güvenli bölgeler) ile yönetsel/diplomatik önlemler de katılımcılarca vurgulanmıştır. Aşağıda, her bir tema daha ayrıntılı olarak tanımlanmakta ve alt temalardaki vurgular katılımcı alıntılarıyla desteklenerek açıklanmaktadır.

Geri dönüş

Birinci tema, Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönmeleri fikrini içermektedir. Bu tema altında, katılımcılar farklı geri dönüş stratejileri önermiştir. *Zorunlu ve toplu geri gönderme* alt temasında, tüm sığınmacıların mümkün olan en kısa sürede ülkelerine gönderilmesi gerektiğini savunan katılımcılar vardır. Örneğin, bazı katılımcılar “ülkemizdeki eski düzenin sağlanması” için herkesin geri gönderilmesini açıkça dile getirmiştir (K33: “Herkes ülkesine gönderilmeli, eski düzen tekrar sağlanmalı”). Benzer şekilde, K53 tüm şehirlerin barındırdıkları göçmenleri refah ve güvenlik için adım adım geri yollaması gerektiğini belirtmiştir. Bu yaklaşıma göre sığınmacıların kalıcı olması kabul edilemez görülmekte ve radikal bir nüfus düzenlemesi önerilmektedir.

Öte yandan, *gönüllü ve güvenli dönüş* alt temasında, geri dönüşün daha planlı ve uluslararası normlara uygun şekilde yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bakış açısındaki katılımcılar, sığınmacıların ancak kendi istekleriyle ve can güvenlikleri sağlanarak ülkelerine dönebileceklerini belirtmektedir. Örneğin K18, savaşın seyrine göre gönüllü ve güvenli geri dönüş politikalarının uygulanmasını, ancak bunun zorunlu olmaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede bazı katılımcılar, Suriye’de güvenlik sağlandığında teşvikler ve kolaylıklar sunularak dönüşün özendirilmesini savunmuştur (örn. K43, geri dönmek isteyenlere kampanya ve kolaylık sağlanmasını önermektedir).

Ayrıca, geri dönüş temasında *kademeli dönüş* alt teması da dikkat çekmektedir. Kademeli dönüş yaklaşımı, tüm sığınmacıları aynı anda göndermek yerine belirli gruplara öncelik vererek aşamalı bir dönüş planı öngörmektedir. Örneğin K4, “15 yaş altı ve 50 yaş üstü hariç bütün Suriyeli göçmenleri gönderebiliriz” diyerek genç ve orta yaş grubuna öncelik veren bir plan teklif etmiştir. K69 ise kademeli geri dönüşten kastının, öncelikle Türkiye vatandaşlığı edinme imkânının kaldırılması ve gönüllü olarak dönmek isteyen herkesin gönderilmesi olduğunu, ardından kalanların diğer ülkelere yerleştirilmesinin teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu alt temalar, geri dönüş fikrinin farklı uygulama biçimlerini yansıtmaktadır. Kimi katılımcılar ani ve zorunlu bir dönüş isterken, kimileri daha uzun vadeye yayılan ve koşullara bağlı bir dönüş süreci tasarlamaktadır.

Toplumsal entegrasyon

İkinci ana tema, Suriyeli sığınmacıların bulundukları topluma uyum sağlamaları üzerine odaklanmaktadır. Toplumsal Entegrasyon teması altında, sığınmacıların Türkiye toplumuna kazandırılması için çok boyutlu politikalar önerilmiştir. Birincil alt tema olarak *dil ve eğitim programları* vurgulanmaktadır. Birçok katılımcı, dil engelinin uyumun önündeki en büyük engellerden biri olduğunu belirterek Türkçe öğreniminin zorunlu hale getirilmesini önermiştir. Örneğin bir öğretmen olan K49, Suriyeli çocukların öncelikle Türkçe kurslarına katılıp dili öğrendikten sonra okullara devam etmelerini tavsiye etmiş, aksi takdirde eğitim ortamında kavga ve huzursuzluk yaşandığını aktarmıştır. Benzer şekilde K32, göçmenlere yönelik yaygın Türkçe kurslarının ve çocuklara eğitim fırsatlarının sağlanmasının sosyal uyum sorunlarını azaltacağını belirtmektedir.

Entegrasyonun bir diğer boyutu, *istihdam ve ekonomik katılım* alt temasıdır. Katılımcılar, sığınmacıların ekonomiye katkı sunabilmesi ve kendi geçimlerini sağlayabilmeleri için mesleki eğitim ve istihdam olanaklarının artırılması gerektiğini dile getirmiştir. K31 kapsamlı bir entegrasyon programı ile dil eğitiminin yanı sıra mesleki eğitim ve iş imkânlarının artırılmasını önermiş ve bunun gerekçesini “Suriyelilerin ekonomik hayata dahil olmaları ve toplumla uyum sağlamalarıdır” diye açıklamıştır. İş gücüne yasal ve eşit katılımın hem sığınmacılar hem de ülke ekonomisi açısından fayda sağlayacağı vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar, halen sığınmacıların ucuz işgücü olarak kayıt dışı çalıştırılmalarının yerli halkın işsizlik sorunu yarattığını, bu nedenle onlara eşit ücret ve sigortalı çalışma imkânı tanıyarak haksız rekabetin önlenmesi gerektiğini belirtmiştir (örn. K63, sığınmacıların iş hayatında bizimle aynı ücreti almasını önermiştir).

Sosyal uyum projeleri ve önyargıyla mücadele de entegrasyon temasının önemli alt unsurlarıdır. Bir kısım katılımcı, sadece sığınmacılara yönelik değil, ev sahibi topluma yönelik de çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Örneğin K7, yerel halk arasında artan ekonomik ve sosyal kaygıları gidermenin göçmenlere yönelik olumsuz tepkileri azaltmada kilit olduğunu belirtmiş; göçmenlerin yoğun yaşadığı bölgelerde yerel halk için ekonomik teşvikler ve sosyal destek programları uygulanmasını önermiştir. Buna paralel olarak, K66 ve K67 gibi katılımcılar toplumsal farkındalık kampanyaları ve medyanın doğru kullanımı ile Suriyelilere yönelik ayrımcılığın önüne geçilmesini savunmuştur. K67 özellikle basın ve iletişim organlarının önyargıları besleyen söylemleri yerine, doğru bilgi ve olumlu içeriklerle toplumsal uyumu destekleyecek şekilde eğitilmesini önermektedir.

Genel olarak entegrasyon teması, iki taraflı uyum gerekliliğinin altını çizer. Hem sığınmacıların Türk toplumunun dilini, kültürünü öğrenerek topluma uyum sağlaması hem de toplumun onları kabullenmesi ve fırsat eşitliği sağlanması bütüncül bir yaklaşım olarak sunulmuştur. Katılımcı ifadeleri, dışlanma ve ayrımcılığın azaltılması halinde göçmenlerin “kendilerini bizden biri gibi hissedebileceklerini” ve bunun “barış ve huzur içinde birlikteliği” pekiştireceğini vurgulamaktadır (K24). Aksi halde uyumsuzluk ve gerginliklerin artacağı yönünde uyarılar yapılmıştır.

Geçici barınma ve kamplar

Üçüncü tema, Suriyeli sığınmacılar için geçici barınma alanları oluşturulması fikrini kapsamaktadır. Bu tema altında, sığınmacıların toplum geneline dağılmasındansa belirli kontrollü ortamlarda yaşamaları önerilmiştir. Bir alt tema olarak *sınır bölgelerinde kamp ve güvenli bölgeler* öne çıkmaktadır. Bazı katılımcılar, Suriye sınırına yakın veya ülke içinde belirli bölgelerde büyük ölçekli kamplar kurularak sığınmacıların burada barındırılmasını savunmuştur. Örneğin K64, “sınırdaki kamp alanları kurulmalı” diyerek bu kamplarda sığınmacıların ihtiyaçlarını giderebilecekleri alanlar olmasını önermiş; hatta bu alanların yüksek güvenliğini olup ülke içine girişleri engelleyecek şekilde tasarlanmasını istemiştir. Bu bakış açısı, sığınmacıları toplumsal yaşamdan izole edip ayrı tutarak oluşabilecek sorunları kontrol altına alma düşüncesine dayanmaktadır. Nitekim K64 ayrıca bu kamplarda kalanlara Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı verilmemesini, mevcut kimliklerinin de geri alınmasını önererek sığınmacıların hukuki statüsünü sınırlandırmayı da önermiştir.

Geçici barınma temasının bir diğer alt boyutu, *geçici koruma merkezleri* olarak tanımlanabilecek, sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılayıp belirli hizmetler alabileceği alanlardır. Bu yaklaşım, kampları sadece pasif barınma yerleri değil, aynı zamanda sığınmacıların geleceğe hazırlanabileceği merkezler olarak görmektedir. Örneğin K39, “Geçici korunma alanları oluşturulabilir” diyerek bu alanların güvenli barınma sağlamanın yanı sıra eğitim, sağlık ve sosyal destek hizmetleri sunması gerektiğini belirtmiştir. K39’a göre bu geçici alanlar, sığınmacılar için topluma entegre olabilmeleri yönünde bir “geçiş süreci işlevi” gerektirir. Bu sayede hem sığınmacıların güvenli bir ortamda yaşamaları hem de kendi ülkelerine dönebilecekleri güne kadar daha donanımlı hale gelmeleri sağlanabilir.

Kamplar ve geçici barınma önerileriyle birlikte sıklıkla dile getirilen bir nokta da *kısıtlı hareket özgürlüğü ve haklar* alt temasıdır. Bazı katılımcılar, sığınmacıların kamplarda veya belirli bölgelerde tutulması durumunda şehirler içinde kontrolsüz dolaşmalarının engelleneceğini ve toplumsal çatışmaların azalacağını düşünmektedir. Örneğin K65, kamplarda yaşamaya devam edecek sığınmacılara uluslararası yardımların yönlendirilmesini ve böylece dışarıya çıkmalarına gerek kalmamasını önerir. K63 de benzer şekilde kamplarda barınma, vatandaşlık vermeme ve özel kimlik kartlarıyla denetleme fikrini savunur. Bu alt tema, bir bakıma sığınmacılara “misafir” statüsünün sınırları çizilerek, onların kalış süresi ve hareket alanlarının devlet kontrolünde tutulmasını içermektedir.

Geçici barınma çözümü öneren katılımcıların gerekçelerinde, toplum içinde yaşanan gerilimlerin azaltılması ve sığınmacıların daha kolay yönetilebilir olması fikri yatmaktadır. Böylece sığınmacılar ne tamamen ülke içinde serbestçe dağılmış olacak ne de tamamen entegrasyonun parçası olacaklardır; bunun yerine, devlet denetiminde ayrı alanlarda yaşamaları sağlanacaktır. Bu çözüm modeli, bazı katılımcılar tarafından insani açıdan eleştirilse de (gettolaşma ve izolasyon riski nedeniyle), diğerleri tarafından pratik bir ara çözüm olarak sunulmuştur. Özellikle geri dönüşün kısa vadede mümkün olmayacağını düşünen ama entegrasyona da sıcak bakmayan katılımcılar için kamplar makul bir seçenek olarak görülmektedir.

Yönetimsel ve yasal önlemler

Dördüncü tema, devletin kurumsal ve yasal düzeyde alması gereken önlemler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacı meselesinin çözümü için mevcut politikalarda köklü değişiklikler yapılması ve yeni uygulamaların devreye sokulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu tema, bir anlamda soruna yönetim boyutunda yaklaşan önerileri içermektedir.

Önemli bir alt tema *yeni kurumsal yapılanmaların oluşturulması*dır. Birçok katılımcı, sığınmacı krizinin çok boyutlu ve uzun vadeli olması nedeniyle özel bir devlet kurumu tarafından yönetilmesini önermektedir. Özellikle Göç Bakanlığı kurulması fikri öne çıkmıştır. K25 bu konuda nettir: “Türkiye’de bir göç bakanlığı kurulmalıdır” diyerek, göç yönetimi, uyum politikaları, ekonomik entegrasyon ve sosyal destek hizmetleri gibi alanlarda tek bir merkezden koordinasyon sağlanmasının önemine dikkat çeker. Bu sayede hem göçmenlerin topluma uyumu hızlanacak hem de yerel halkın göç konusundaki endişelerinin daha iyi yönetilebileceği savunulmaktadır. Benzer şekilde K64 de sığınmacıların vatanlarına dönebilmesi için bir bakanlık kurulup dönüş sürecinin hızlandırılmış bir biçimde yönetilmesini önermiştir. Bu öneriler, karmaşık göç sorununu ele almak için kurumsal kapasitenin artırılması ve uzmanlaşmış yönetim ihtiyacına işaret etmektedir.

Kayıt altına alma ve denetim alt teması, yasal önlemler kapsamında en sık dile getirilenlerden biridir. Katılımcıların önemli bir kısmı, Türkiye’de bulunan sığınmacıların bir kısmının kayıtsız olduğunu ve bunun ciddi güvenlik ve düzen sorunlarına yol açtığını vurgulamıştır. Bu nedenle ilk adım olarak tüm sığınmacıların kayıt altına alınması ve kayıt dışı olanların tespit edilmesi önerilmektedir. K43, “yapılması gereken ilk şeylerden biri de bunların kayıt altına alınması” diyerek bunun önemini belirtir ve devamında yasadışı işlere karışanların tespiti ve tecritinin bu sayede mümkün olacağını ekler. K55 ise sınır kontrollerinin sıkılaştırılması gerektiğini vurgulayarak, “ülkeye vizesiz göçmen alınmamalıdır” ifadesiyle kontrolsüz göç akışını engellemenin altını çizmektedir. Bu önlemler, düzensiz göçmen hareketlerini engellemeyi ve içerideki kayıt dışı nüfusu denetim altına almayı hedeflemektedir.

Yönetimsel/yasal önlemler içinde ayrıca *yasaların güncellenmesi ve uygulanması* alt teması öne çıkar. Bazı katılımcılar, mevcut yasal çerçevenin yetersiz kaldığını savunarak acil yasal düzenlemeler yapılmasını istemiştir. Örneğin K50, “Acil yasa çıkarılmalı ve sıkı bir yönetimle ülkesine gönderilmeliler” diyerek hem yeni bir yasal zemine hem de kararlı bir uygulamaya ihtiyaç olduğunu

belirtir. K50'ye göre Suriyelilerin geri dönüş sürecini hızlandıracak ve güvenliğini sağlayacak önlemler için yasal düzenleme kaçınılmaz bir gerekliliktir çünkü "Türkiye'nin kaynaklarının ve sosyal hizmetlerinin yerel halk için öncelikli olarak kullanılabilmesi" buna bağlıdır. Bunun yanı sıra, K8 ve K23 gibi katılımcılar belirli suçlara karışan tüm göçmenlerin "hemen sınır dışı edilmesi" ve toplumsal düzen konusundaki devlet ciddiyetinin gösterilmesi gerektiğini ifade ederek (Avrupa ülkelerindeki uygulamalara atıfla) sıfır tolerans yaklaşımını önermişlerdir.

Yasal önlemler bağlamında dile getirilen başka bir husus da *bazı hakların kısıtlanması veya ayrı kurallar uygulanmasıdır*. Örneğin K41, Suriyelilerin "bizimle aynı haklara sahip olmamasını" savunmuş, farklı kültürel geçmişleri nedeniyle toplumsal dengeyi korumak adına sınırlı haklar tanınmasını önermiştir. K2 ve K69 gibi katılımcılar ise sığınmacılara vatandaşlık verilmesinin karşısında durmuş, hatta K69 mevcut vatandaşlık hakkının kaldırılmasını, böylece sığınmacıların kendi ülkelerine aidiyet duygusunu yitirmeden geri dönebilmelerini istemiştir. Bazı uç görüşler de dikkat çekmektedir: K6, sığınmacı ailelerin çok çocuk sahibi olmasının önüne geçmek için doğum oranlarının kontrol altına alınması gerektiğini savunmuştur. Yine K4, ülke içine dengeli dağıtım önererek her ile nüfus oranına göre belli sayıda sığınmacı yerleştirmenin ayaklanmaları önleyebileceğini iddia etmiştir.

Tüm bu yönetsel ve yasal öneriler, devletin aktif bir şekilde duruma müdahale etmesi gerektiği konusunda birleşmektedir. Katılımcılar, sorunun kendiliğinden çözülmeyeceğini, güçlü bir yönetim iradesi ve düzenleyici çerçeveye yönlendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Kurumsal kapasite artışı (bakanlık kurulması), sıkı denetim (kayıt, vize, suç kontrolü) ve yasal düzenlemeler (yeni yasalar, hak kısıtlamaları) kombinasyonu, katılımcılara göre hem sığınmacıların durumunu netleştirecek hem de yerel halkın devlete olan güvenini tazeleyecektir. Bu tema altındaki görüşler, daha güvenli, kontrollü ve planlı bir yönetim modeli arayışını yansıtmaktadır.

Uluslararası iş birliği

Beşinci ve son tema, Suriyeli sığınmacı sorununa uluslararası düzeyde çözüm arayışlarını ifade etmektedir. Katılımcılar, bu meselenin yalnızca Türkiye'nin omuzlamaması gereken küresel bir sorumluluk olduğunu vurgulayarak, uluslararası iş birliği ve yük paylaşımı çağrısında bulunmuşlardır.

Yük paylaşımı ve uluslararası destek alt temasında, özellikle Avrupa Birliği (AB) ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi aktörlerin daha fazla rol alması gerektiği dile getirilmiştir. K3 bu konuda net bir ifade kullanarak "Türkiye, Suriyeli göçmenler konusunda önemli bir yük üstlenmiştir ve bu yükün uluslararası düzeyde daha adil bir şekilde paylaşılması gerekmektedir" demiştir. Bu bakış açısına göre, milyonlarca sığınmacıya ev sahipliği yapan Türkiye'nin maddi ve lojistik olarak sınırlarına ulaştığı, dolayısıyla diğer ülkelerin ve uluslararası kuruluşların daha fazla mali destek ve yeniden yerleştirme çabası göstermesi gerektiği savunulmaktadır. Nitekim K3 devamında AB ile yapılan göçmen anlaşmalarının gözden geçirilerek Türkiye'ye daha fazla finansal destek sağlanmasını, BM ile yardımların artırılmasını somut öneriler olarak sıralamıştır. K1 de benzer şekilde uluslararası iş birliğinin artırılmasını temel stratejiler arasında saymıştır.

Uluslararası boyuttaki önerilerin bir diğer alt teması, *diğer ülkelere yeniden yerleştirme* politikalarıdır. Bazı katılımcılar, Türkiye'deki sığınmacıların bir kısmının güvenli üçüncü ülkelere yerleştirilmesinin hem insani hem de Türkiye'nin üzerindeki baskıyı azaltma açısından gerekli olduğunu öne sürmüştür. K70 açıkça "Başka ülkelere yeniden yerleştirme politikasına başvurulabilir" diyerek, uluslararası toplumla iş birliği içinde Suriyelilerin diğer ülkelere gitmesinin sağlanabileceğini belirtmiştir. Bu sayede Türkiye üzerindeki demografik ve ekonomik baskıların hafifleyeceği ifade edilmektedir. Bu görüş, külfetin paylaşarak azaltılmasına yönelik somut bir mekanizmaya işaret etmektedir ve halihazırda bazı Batı ülkelerinin kota dahilinde mülteci kabul etmesi fikrine dayanmaktadır.

Ayrıca, *diplomatik girişimler ve Suriye ile iş birliği* de uluslararası çözüm temasının içinde değerlendirilebilir. K48, sığınmacıların güvenli dönüşü için Türkiye ve Suriye hükümetlerinin karşılıklı iletişim halinde birlikte kararlar alarak hareket etmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bazı katılımcılar (örn. K28 ve K30), Suriye’de barış ve yeniden inşa sürecine katkı sağlanmasının, sığınmacıların gönüllü dönüşünü kolaylaştıracağını dile getirmişlerdir. Bu bakış açısı, sorunun kökenine inmeyi ve uluslararası arenada barışın tesisini de çözümün bir parçası olarak görmektedir. Hatta K52 gibi birkaç katılımcı, Türkiye’nin Suriye politikasını eleştirerek “Türkiye öncelikle Suriye işgaline son vermelidir... daha özgürlükçü bir çözüm için her iki ülkede de hak ve özgürlükler arttırılmalı” şeklinde görüş bildirmiş, soruna neden olan aktörlerin hesap vermesi ve mağdurlara tazminat sağlanması gerektiğini söylemiştir. Bu marjinal sayılabilecek görüş, sığınmacı probleminin uluslararası siyasetten bağımsız ele alınamayacağını vurgulamaktadır.

Genel olarak uluslararası iş birliği teması, Türkiye’deki katılımcıların soruna küresel bir perspektiften de baktıklarını göstermektedir. Tek taraflı çözümler yerine, uluslararası yük paylaşımı, mülteci sorununun adil yönetimi ve Suriye’de kalıcı çözüm için ortak çaba talep edilmektedir. Katılımcılar hem insani hem de ulusal çıkarlar açısından, Suriyeli sığınmacı krizinin uluslararası toplumun desteği olmaksızın sürdürülebilir biçimde çözülemeyeceğini dile getirmektedir. Bu noktada temel vurgu, adalet ve dayanışmadır: Türkiye tek başına fedakârlık yaparken diğer ülkelerin bundan muaf kalması haksız bulunmakta; dolayısıyla sorumluluğun paylaşılması gerektiği belirtilmektedir.

Çözüm Önerilerinin Gerekçeleri

Araştırmanın ikinci sorusu, katılımcıların yukarıda sıralanan çözüm önerilerini hangi gerekçelerle destekledikleridir. Tematik analiz sonucunda, önerilerin arkasındaki temel gerekçeler beş ana tema altında toplanmıştır: Ekonomik Nedenler, Sosyo-Kültürel Nedenler, Güvenlik ile İlgili Nedenler, İnsani ve Etik Nedenler ve Uluslararası/Siyasi Nedenler. Bu temalar, katılımcıların çözüm önerilerine zemin hazırlayan düşünce biçimlerini ve değer önceliklerini yansıtmaktadır. Tablo 2, katılımcı ifadelerinde dile getirilen başlıca gerekçe temalarını, bunların alt açılımlarını ve örnek alıntılarını özetlemektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Çözüm Önerilerini Dayandırdıkları Gerekçeler: Temalar, Alt Temalar ve Örnek Alıntılar.

Tema	Alt Temalar	Örnek Alıntılar (Katılımcı Kodu)
Ekonomik Nedenler (Maddi yük, istihdam ve kaynaklarla ilgili gerekçeler)	- İşsizlik ve Ucuz İşgücü: Suriyelilerin ucuza çalışması yerli halkın iş bulmasını zorlaştırıyor. - Kamu Kaynakları Yüğü: Devletin bütçesine ve sosyal hizmetlere ek yük getirmeleri (yardımlar, sağlık/egitim giderleri). - Pahalılık ve Kira Artışları: Göçmenlerin varlığının kira ve maliyetleri arttırması, enflasyona katkı yapması.	“Bazı iş verenler sigortasız göçmen çalıştırmakta, bu da yerli vatandaşın iş bulma sıkıntısına yol açmaktadır.” (K65) “...her türlü hizmete erişim açısından (yoğunluk, ekonomik etkiler, kiralar vs.) geri gönderilmeleri bence önemli.” (K62)
Sosyo-Kültürel Nedenler (Toplumsal uyum, kültürel kimlik ve tutumlarla ilgili gerekçeler)	- Kültürel Uyumsuzluk: Suriyelilerin dil, gelenek ve yaşam biçimlerinin Türk toplumuna uymaması. - Toplumsal Gerginlik ve Önyargı: İki grup arasında karşılıklı	“Ne onlar bizim yaşamımıza uyum sağlayabiliyor ne de bizim onların yaşamına... Gelenek-görenekleri gereği yaşantıları bizimle uyumlu olmayıp... değiştirmemiz de pek mümkün değildir.” (K69)

Tema	Alt Temalar	Örnek Alıntılar (Katılımcı Kodu)
Güvenlik ve Suç ile İlgili Nedenler (<i>Asayiş, suç oranları ve milli güvenlik gerekçeleri</i>)	güvensizlik, ötekileştirme ve çatışma ortamı oluşması. - Ulusal Kimlik ve Demografi: Ülkenin milli kimliğinin bozulacağı veya nüfus yapısının değişeceği endişesi. - Artan Suç Oranları: Göçmen yoğunluğunun hırsızlık, kavg, taciz gibi suç vakalarını artırdığı algısı. - Milli Güvenlik Endişesi: Kontrolsüz göçün uzun vadede ülkenin güvenliğine ve huzuruna tehdit oluşturması, hatta komplo veya istila söylemleri.	“...Türk vatandaşlarının... iş bulamazken, Suriyelilerin daha iyi şartlara sahip olması Türk milletinde onlara karşı önyargı oluşturuyor.” (K37) “Onlar bu ülkede olduğu sürece kimse çocuğunun ve eşinin güvenliğinden emin olamaz... Çok net olmak lazım bu ülkenin milli güvenlik sorunudur.” (K57) “Aksi halde yerel halk ile... sürekli bir çatışma hali sebebiyle birçok suç meydana gelmektedir.” (K43)
İnsani ve Etik Nedenler (<i>İnsan hakları, ahlaki ve dini değerler temelindeki gerekçeler</i>)	- Merhamet ve İnsan Hakları: Savaş ve zulümden kaçan insanlara insanca muamele etmek, onlara zarar vermekten kaçınmak gerektiği inancı. - Mülteci Hakları ve Kardeşlik: Dini/ahlaki sorumluluklar (Misafirperverlik, İslam dayanışması) ve uluslararası insan hakları normları.	“Sığınan bir milleti geri göndermek acımasızca olur. Göçmenlerin kalıp, ülkemiz hakkında bilgi edinmeleri daha uygun olacaktır.” (K47) “Savaştan yeni çıkmış bir insanı savaştan beter bir muamele ile karşılamak insanlığa sığmaz bence.” (K63)
Uluslararası ve Siyasi Nedenler (<i>Dış politika, savaş ve uluslararası sorumluluklarla ilgili gerekçeler</i>)	- Adil Yük ve Sorumluluk: Türkiye’nin tek başına fazla yük aldığı, diğer ülkelerin de sorumluluk alması gerektiği düşüncesi. - Suriye’deki Durum: Savaşın çözüm bulunması, Suriye’nin yeniden imarı ve Suriyelilerin kendi vatanlarında daha iyi koşullara kavuşması amacı. - Türkiye’nin Politikası: Türkiye’nin geçmişteki Suriye politikasının hataları, sınır ötesi operasyonların göç krizine etkisi gibi faktörler.	“Türkiye bu konuda üzerine düşenden fazlasını yaptı, Avrupa ülkeleri de elini taşın altına koymalı.” (K3) “Göçmen problemine sebep olanlar yargılanmalı ve geri dönüş için maddi-manevi destek verilmeli.” (K52)

Tablo 2’de özetlenen temalar, katılımcıların çözüm önerilerini rasyonelleştirirken hangi konulara ağırlık verdiğini göstermektedir. Aşağıda, her bir gerekçe temasının detayları, katılımcı ifadelerinden alıntılar eşliğinde ele alınmaktadır.

Ekonomik nedenler

Pek çok katılımcı, Suriyeli sığınmacılar meselesine ekonomik bir perspektiften yaklaşmıştır. Ekonomik nedenler teması altında, sığınmacıların varlığının Türkiye ekonomisine ve yerel halkın geçimine etkileri dile getirilmiştir. Birçok katılımcıya göre, yüksek sayıdaki sığınmacı nüfusu *devlet bütçesine ek yük* getirmekte, kamu kaynaklarının paylaşılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle sosyal yardım, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi alanlarda, sığınmacılara ayrılan kaynakların Türk vatandaşlarının payını azalttığı yönünde algılar mevcuttur. Örneğin K62, göçmenler tarafından meşgul edilen her türlü hizmetin yerel halkın hizmete erişimini zorlaştırdığını belirterek, artan yoğunluk ve

ekonomik etkiler (örneğin kiraların yükselmesi) gibi nedenlerle geri gönderilmelerinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu ifade, sığınmacılara harcanan kaynakların ve onların varlığının ekonomik hayat üzerindeki olumsuz sonuçlarının altını çizmektedir.

Ekonomik gerekçelerin en çok üzerinde durulan boyutlarından biri de *istihdam ve işgücü piyasasına etkilerdir*. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların ucuz ve kayıt dışı işgücü olarak kullanıldığını, bunun da yerli işçiler için haksız rekabete yol açtığını sıkça dile getirmişlerdir. Özellikle vasıfsız işlerde Suriyelilerin daha düşük ücretlere çalışmayı kabul etmesi, işverenlerin onları tercih etmesine ve Türk vatandaşlarının işsiz kalmasına neden olduğu ifade edilmektedir. K65, bazı işverenlerin sigortasız şekilde göçmen çalıştırarak ucuz işgücünden yararlanmak istediklerini, bu durumun yerli vatandaşın iş bulma sıkıntısına yol açtığını net biçimde belirtmiştir. Benzer şekilde K26, sığınmacıların kalmasının ev kiralarını artırdığını ve sigortasız kaçak çalışma yüzünden “gerçek vatandaşlarımızın” işsiz kaldığını söyleyerek, bu ekonomik gerekçelerle ülkemizden gönderilmeleri taraftarı olduğunu ifade etmiştir.

Ekonomik perspektiften bir diğer önemli nokta, *pahalılık ve hayat pahalılığına etkilerdir*. Bazı katılımcılar, sığınmacı akınının özellikle konut piyasasında talebi artırdığını, bunun da kiraları ve gayrimenkul fiyatlarını yükselttiğini ileri sürmüştür. K26’ın ifadesinde görüldüğü gibi (“Kalmaları ev kiralarını... artırıyor” şeklinde) kiralardaki artış halk arasında sık dile getirilen bir şikayettir. Ayrıca devletin sığınmacılara yaptığı harcamaların dolaylı olarak vergiler yoluyla halka yansıdığı, bunun da ekonomik sıkıntılara katkıda bulunduğu düşünülmektedir. K4, Suriyelilerin sosyal ve toplumsal yapıyı bozduğu düşüncesinin yanı sıra “ekonomik zararlarının Türkiye halkının belini büktüğünü” belirtmiştir. “Vergiler vs.” diyerek sığınmacılara harcanan paranın halkın üzerinde bir yük oluşturduğunu vurgulamıştır.

Tüm bu ekonomik nedenler, genellikle sığınmacıların geri gönderilmesi veya sıkı kontrolü yönündeki önerilere dayanak olarak sunulmuştur. Katılımcılar, Türkiye’nin mevcut ekonomik koşullarında önceliğin kendi vatandaşlarına verilmesi gerektiğini, aksi halde halkın refah düzeyinin düştüğünü savunmaktadır. Ekonomik sıkıntı ve kaynak paylaşımı sorunları, toplumsal huzursuzluğu da tetikleyen bir unsur olarak görülmektedir. Bu nedenle, birçok katılımcı çözüm olarak ya sığınmacıların sayısının azaltılmasını (geri dönüş yoluyla) ya da onların ekonomik faaliyetlerinin sıkı denetimini (izinli çalışma, vergi verme zorunluluğu gibi) önermiştir. Örneğin K61, “gelen gelmiş vatandaşlık almış, bu saatten sonra yapılacak tek şey bundan sonra göçmen alınmaması, Suriyelilerden de vergi alınması” diyerek mevcutlara dokunmadan yeni gelişleri engelleme ve mali yükü paylaşma yoluna gitmeyi önermiştir.

Özetle, ekonomik gerekçeler teması altındaki görüşler, sığınmacıların ülkede kalmasının maliyetine odaklanır. Bu maliyet, hem makro düzeyde devlet bütçesine yük hem de mikro düzeyde vatandaşın cebine yansıyan bir yük olarak tasvir edilmektedir. Bu algı, çözüm önerilerinde kısıtlama ve geri dönüş taleplerini güçlendiren başlıca etkenlerden biridir.

Sosyo-kültürel nedenler

İkinci gerekçe teması, sosyo-kültürel nedenlerdir. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların varlığını toplumsal doku, kültürel uyum ve sosyal ilişkiler bağlamında değerlendirmişler ve bu alandaki kaygılarını dile getirmişlerdir. Bu tema altında özellikle üç boyut öne çıkmaktadır: Kültürel uyumsuzluk, toplumsal gerginlik/önyargılar ve ulusal kimlik/demografik yapı endişeleri.

Birçok katılımcı, Suriyelilerin dil, kültür, örf ve adetler bakımından Türk toplumundan oldukça farklı olduğunu ve bu farklılıkların *uyum sorunlarına* yol açtığını ifade etmiştir. *Kültürel uyumsuzluk* alt

teması altında, sığınmacıların yaşam tarzlarının Türk değerleriyle bağdaşmadığı düşüncesi hakimdir. Örneğin K69, Türk ve Suriyeli toplumların birbiriyle entegre olamadığını vurgulayarak “Ne onlar bizim yaşamımıza uyum sağlayabiliyor ne de biz onların yaşamına uyum sağlayabiliriz” demiştir. K69, Suriyelilerin gelenek ve görenekleri gereği yaşantılarının bizden çok farklı olduğunu ve bunu değiştirmenin de pek mümkün olmadığını belirterek kültürel mesafenin altını çizer. Benzer şekilde K2, Türk kültürüne göre çok farklı yapıda olmalarının ileride orta yol bulunsu bile ülkenin kaderi için iyi olmayacağını düşündüğünü söylemiştir. Bu ifadeler, kültürel farklılıkların uzun vadede bir arada yaşamayı zorlaştıracığı inancını yansıtmaktadır.

Sosyo-kültürel gerekçelerin bir diğer boyutu, *toplumsal gerginlikler ve önyargılardır*. Bir arada yaşama çabasının son 10+ yılda istenen seviyede başarılamadığını düşünen katılımcılar, yerel halk ile sığınmacılar arasında karşılıklı güvensizlik ve olumsuz tutumların biriktiğini aktarmışlardır. K37 bu durumu somut bir örnek üzerinden açıklar: Türk gençlerinin iş bulamazken Suriyelilerin bazı imkanlara sahip olması, Türk milletinde Suriyelilere karşı önyargı ve kızgınlık oluşturmuştur. K37, “Suriyelilerin... Türklerden daha iyi şartlara sahip olması Türk milletini düşündürüyor ve Suriyelilere karşı önyargı oluşturuyor” diyerek, algılanan adaletsizliğin toplumda kin ve ayrımcılığı körüklediğini belirtir. K69 da benzer biçimde devletin Suriyelilere yaptığı yardımların (gıda, maaş, okul yardımı) ve onların düşük ücretle her iş alanında çalışmasının Türklerde bir düşmanlık duygusu geliştirdiğini, bunun da ülkede çatışmalara yol açtığını ifade etmiştir. Bu görüşler, ev sahibi toplumun önemli bir kesiminde Suriyelilere dair negatif bir kolektif tutum oluştuğunu ve bunun sosyal barışı tehdit ettiğini göstermektedir.

Önyargıların sadece ev sahibi toplumda değil, karşılıklı olabileceği de bazı katılımcılarca dile getirilmiştir. K22, Türkiye’nin öteden beri “ötekine nefret” üzerinden birlik sağladığını, medyanın ve siyasetin söylemleriyle bu önyargılı tutumların beslendiğini vurgulayarak bu yapısal soruna dikkat çekmiştir. On yıl birlikte yaşanmasına rağmen komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin kurulamamasında her iki tarafın da payı olabileceğini, toplumdaki hiyerarşik bakış açısının (yerli halkın kendini üstün görmesi gibi) engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu analiz, sosyo-kültürel uyumsuzlukta önyargı ve ayrımcılığın derin rolüne işaret etmektedir.

Sosyo-kültürel gerekçelerin üçüncü alt teması, *ulusal kimlik ve demografik yapı* ile ilgilidir. Bazı katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların uzun vadede Türkiye’nin milli kimliğini ve demografisini olumsuz etkilemesinden endişe duymaktadır. Örneğin K63, insancıl yaklaşılması gerektiğini savunsa da “ülkemin milli kimliğinin bozulmasını istemiyorum” diyerek aşırı göçün ulusal kimliği zedeleyebileceği kaygısını dile getirmiştir. Bu görüş, kültürel/demografik bütünlük perspektifinden bir çekinceyi yansıtır. K57 ise bu endişeyi en uç noktaya taşıyarak Suriyelileri “temiz olmayan bir topluluk”, onların varlığını da “Türkiye’nin işgali için hazırlanmış bir plan” olarak nitelemiştir. K57’nin ifadelerinde (“hızlı bir şekilde gitmedikleri sürece bağımsızlığımız tehlike altında”, “bu ülkenin milli güvenlik sorunudur”) komplo teorilerine varan bir milli beka söylemi göze çarpmaktadır. Her ne kadar bu tür aşırı görüşler marjinal olsa da toplumda belirli bir kesimin sığınmacılara milli güvenlik penceresinden tehdit algısıyla baktığını göstermektedir. Demografik yapı endişesi, ülkedeki sığınmacı sayısının fazlalığı ile ilgilidir; nitekim K29, 2011’den bu yana sayılarının çok arttığını ve bunun suç oranlarını da beraberinde yükselttiğini söyleyerek demografik artışı olumsuz bir gelişme olarak sunmuştur.

Sosyo-kültürel nedenler temelinde, toplumsal uyumun sağlanamaması ve bunun yarattığı gerilimlerle ilgilidir. Çözüm önerilerinde bu gerekçeler genellikle iki farklı yöne çekilmiştir: Bir grup katılımcı bu uyumsuzluk ve gerginliklerden dolayı sığınmacıların geri dönmesini tek çıkar yol görürken (örneğin “toplumun yapısı bozuluyor... gitmeleri gerek” diyen K57), diğer bir grup ise yine aynı sorunlardan hareketle daha fazla entegrasyon çabası ve önyargıların giderilmesi gerektiğini vurgulamıştır (örneğin “toplumun onların da insan olduğunu anlaması gerekiyor, aksi halde problemler çözülemez” diyen K66). Her iki durumda da sosyo-kültürel gerekçeler, sığınmacı meselesinin salt bir insani kriz değil, aynı zamanda toplumsal barış ve kimlik meselesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenlikle ilgili nedenler

Üçüncü gerekçe teması, güvenlik boyutudur. Katılımcılar, Suriyeli sığınmacıların varlığıyla bağlantılı olarak ülkenin asayiş durumu ve genel güvenlik ortamı hakkında çeşitli endişeler dile getirmiştir. Bu tema, bireysel suç olaylarından milli güvenlik perspektifine kadar uzanan geniş bir skalayı kapsamaktadır.

Öncelikle birçok katılımcı, sığınmacı sayısındaki artışla birlikte *suç oranlarında yükseliş* gözlemlediklerini veya en azından böyle bir algının toplumda mevcut olduğunu belirtmiştir. Özellikle kentsel alanlarda Suriyeli nüfusun yoğun olduğu bölgelerde hırsızlık, kavga, taciz gibi asayiş sorunlarının arttığına dair yorumlar yapılmıştır. K28, Suriyelilerin kalmasının “yerel halkla gerginlikleri artırmakta ve suç oranlarını yükseltmektedir” diyerek bu algıyı net biçimde ifade eder. Benzer şekilde K29, sığınmacı sayısının fazlalığının “çeşitli suç oranlarını da artırdığı” görüşündedir ve bu nedenle onların güvenli bölgelere yerleştirilmelerini savunur. K43 de, eğer gerekli tedbirler alınmazsa yerel halk ile göçmenler arasında sürekli bir çatışma hali nedeniyle birçok suçun meydana gelebileceği uyarısında bulunur. Bu ifadeler, toplumsal uyum eksikliğinin kriminal olaylara zemin hazırladığı algısına işaret etmektedir.

Bazı katılımcılar, suç meselesini daha somut önlemler çerçevesinde ele almıştır. Örneğin K43, ilk adında sığınmacıların kayıt altına alınmamasının suça zemin hazırladığını, kayıtsız kişiler arasına suçluların karışabileceğini söyleyerek güvenlik taramasının önemini vurgular. K23 ise “taşkınlık çıkaran ve suç işleyen... tüm göçmenler hemen sınır dışı edilmeli” diyerek suç ile mücadelede taviz verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşler, adli güvenlik açısından sığınmacılara yönelik sıkı bir tutum alınmasını gerekçelendirmektedir.

Güvenlik teması altında beliren bir diğer güçlü alt tema, *milli güvenlik ve uzun vadeli istikrar* endişesidir. Bazı katılımcılar, Suriyeli nüfusun varlığını sadece güncel suçlar bağlamında değil, ülkenin gelecekteki güvenliği açısından da riskli görmektedir. K46 örneğin, Suriyeliler gönderilmezse “ileride Türkiye için büyük bir sorun teşkil edebilir” diyerek uzun vadeli risklere işaret etmiştir. Bu riskler arasında, sosyal uyumun kalıcı olarak bozulması, ekonomik dengelerin sarsılması ve yerel halkla mülteciler arasında derin çatışmaların çıkması sayılmıştır. Daha uç bir söylemle K57, Suriyelilerin hızlı şekilde gitmemesi durumunda “bağımsızlığımız tehlike altında” diyerek durumu bir ulusal beka meselesi gibi sunmuştur. K57’nin ifadeleri (örneğin “Bu ülkenin milli güvenlik sorunudur”) sığınmacı varlığını bir tür iç güvenlik tehdidi olarak çerçevelemektedir. Benzer şekilde, K45 ekonomik ve asayiş sorunları nedeniyle kendi ülkelerine gönderilmeleri gerektiğini söylerken; K46 da Suriye’de savaş ortamının eskisi gibi olmadığını, buna rağmen Suriyeliler Türkiye’de kalırsa Türkiye’nin sosyal ve ekonomik dengeleri üzerinde uzun vadeli olumsuz etkiler görüleceğini ifade etmiştir.

Bazı katılımcıların zihinlerinde, Suriyeli nüfusun potansiyel olarak ileride Türkiye içinde ayrışmalara veya radikalleşmelere yol açabileceği korkusu sezilmektedir. Özellikle K57’nin bahsettiği “plan” ve “bağımsızlık” vurguları, bu kesimin Suriyeli sığınmacılara bir tür beşinci kol faaliyeti veya ileride ortaya çıkacak bir isyan potansiyeli gibi baktığını göstermektedir. K54 ise daha farklı bir açıdan, Türkiye ve diğer devletlerin Suriye’den çekilmesi gerektiğini, çünkü diğer devletlerin orada bulunmaya hakkı olmadığını belirterek uluslararası güvenlik boyutuna değinmiştir. Bu, Türkiye’nin Suriye politikası nedeniyle de göçmen sorununa sebebiyet verdiği ve geri çekilirse belki göçün de azalacağı fikrini ima etmektedir.

Sonuç olarak güvenlik gerekçeleri, katılımcıların bir kısmı için en öncelikli endişe konusudur. Suç olayları ve huzursuzluk, günlük yaşamda hissedilen somut problemlerdir ve çözüm önerilerine aciliyet katan bir boyut ekler. Milli güvenlik ve geleceğe dönük riskler ise, daha stratejik bir yaklaşımla, sığınmacı nüfusunun kontrol edilmediği takdirde ülkenin bütünlüğüne veya istikrarına zarar verebileceği kaygısını yansıtır. Bu gerekçeler, özellikle sığınmacıların geri gönderilmesini veya sıkı

denetim altında tutulmasını savunan katılımcıların ana dayanak noktalarıdır. Onlara göre, güvenlik sağlanmadan diğer hiçbir politika (entegrasyon vb.) başarılı olamaz; dolayısıyla önce güvenlik riski ortadan kaldırılmalıdır.

İnsani ve etik nedenler

Dördüncü gerekçe teması, insani ve etik nedenlerdir. Bu tema, Suriyeli sığınmacılar konusunu insancıl, ahlaki ve hukuki değerler çerçevesinde ele alan katılımcıların bakış açılarını kapsar. İnsani nedenler teması, diğer temalardan farklı olarak sığınmacılara yönelik empati, merhamet ve insan hakları vurgularını içerir ve genellikle entegrasyon veya en azından zarar vermeme yönündeki önerilere temel oluşturur.

Pek çok katılımcı, savaş koşullarından kaçarak gelen bu insanlara karşı *insani bir sorumluluk* olduğunu hatırlatmıştır. Bu bakış açısına sahip katılımcılar, Suriyelilerin istemedikleri halde savaştan ve ölüm tehlikesinden kaçmak zorunda kaldıklarını, dolayısıyla onları geri göndermenin veya kötü muamelenin vicdani olarak kabul edilemez olduğunu belirtirler. Örneğin K47, “sığınan bir milleti geri göndermek acımasızca olur” diyerek çok net bir etik duruş sergilemiştir. Bu cümlemin devamında, göçmenlerin kalıp Türkiye’yi öğrenmelerinin daha uygun olacağını söyleyerek, tamamen insani saiklerle entegrasyon yanlısı bir tavır aldığını görüyoruz. Benzer şekilde K63, insanların savaştan kaçmasının doğal ve meşru olduğunu vurgulayarak, “Savaştan yeni çıkmış bir insanı savaştan beter bir muamele ile karşılamak insanlığa sığmaz” demiştir. Bu güçlü ifade, bazı mültecilere karşı toplumda görülen sert tutumu eleştirir ve bunun insanlık dışı olduğunu beyan eder. K63, kendi düşüncelerinin Suriyelilerden taraf olmak gibi anlaşılabilirliğini ancak aslında insancıl yaklaşılması gerektiğini düşündüğünü söyleyerek, insani değerlerin milliyetçi kaygıların önüne konması gerektiğini ima eder.

İnsani gerekçeler arasında, *dini ve ahlaki değerler* de etkili bir yer tutmaktadır. Bazı katılımcılar, Müslüman bir ülke olarak Türkiye’nin İslam’ın kardeşlik hukuku ve misafirperverlik ilkeleri gereği zor durumdaki insanlara yardım etmesinin bir vazife olduğunu dile getirmişlerdir. K8, İslam ahlakı gereği Türkiye’nin kapılarını açtığını hatırlatarak, hem mültecilere kendi vatanlarında onurlu bir yaşam imkânı sağlamak hem de ülkenin düzenini korumak için adil politikalar geliştirmek gerektiğini söyler. Burada dinî referanslar (Peygamber’in öğretileri, Rabbimizin adaleti gibi) kullanarak, sığınmacılara zulmetmeden, her iki tarafın da iyiliğine olacak çözümler üretme çağrısı yapılmaktadır. Bu perspektiften bakan katılımcılar, yardımseverlik ve mazluma kol kanat germe gibi değerleri vurgulayarak, aşırı sert veya dışlayıcı politikaları eleştirmektedir. Örneğin K56, tarihsel bir anekdot ile Türklerin Osmanlı’dan bu yana farklı milletlere kardeşçe ev sahipliği yaptığını, ancak son dönemde bazı Suriyelilerin uygunsuz davranışları nedeniyle Türk halkının düşüncesinin değiştiğini söyler. Yine de K56, “Türk ırkı yardıma ihtiyacı olanlara daima misafirperver davranmıştır” diyerek, bu geleneksel etik duruşun altını çizer.

İnsani nedenler aynı zamanda *uluslararası hukuk ve mülteci hakları* boyutunu da içerir. Katılımcıların bir kısmı, Suriyelilerin uluslararası koruma altında olduğunu ve zorla geri gönderilmelerinin hukuka aykırı olacağını belirtmiştir. Örneğin K21, uluslararası hukuk göz önünde bulundurularak gitmek istemeyenlere gerekli entegrasyonun yapılması gerektiğini söylemiştir. K21’in “insani bir yaklaşım olarak can güvenliğini sağlayarak kendi ülkelerine gitmelerini sağlamak” ifadesi, geri dönüşün bile ancak güvenlik garantisiyle insani kabul edilebilirlik kazanacağını dile getirir. K47’nin acımasızlık vurgusu da aslında evrensel insan hakları ilkelerine işaret etmektedir: Sığınma talep eden birini zorla geri göndermek, non-refoulement (geri göndermeme) ilkesine aykırı olduğundan etik dışı bulunmuştur.

İnsani gerekçeler, çözüm önerilerinde daha çok entegrasyon veya en azından temel hakların sağlanması yönündeki görüşleri desteklemektedir. Örneğin, sığınmacılara karşı ayrımcılığın yanlış olduğu düşüncesi K66 tarafından dile getirilir: K66, büyük bir kısmımızın kendinden olmayanı

ötekileştirdiğini, bu bakış açısıyla hareket edilirse sorunların çözülemeyeceğini söyler ve “toplumun onların da insan olduğunu anlaması gerekiyor” diyerek empati eksikliğini eleştirir. Bu yaklaşım, insani değerleri merkeze alarak çözüm aramaktadır. Diğer taraftan, insani gerekçelerle birlikte geri dönüşü savunanlar da olmuştur ancak onlar bile geri dönüşün güvenli ve onurlu bir şekilde olması gerektiğini özellikle vurgulamışlardır (örn. K46, güvenlikleri sağlanarak gönderilmeli der; K52, geri dönüş için maddi-manevi destek verilmesini önerir). Yani, geri gönderme yanlısı bile olsalar, insani gerekçeleri önemseyen katılımcılar, süreçte mültecilere zarar gelmemesine ve haklarının korunmasına atıf yapmaktadır.

Özetle, insani ve etik nedenler teması, Suriyeli sığınmacı krizini vicdani bir sınav olarak gören yaklaşımları temsil eder. Bu temaya atıf yapan katılımcılar, merhamet, kardeşlik, insan hakları ve adalet kavramlarına vurgu yaparak, çözüm arayışında bu değerlerin rehber alınmasını istemektedir. Bu perspektif, daha çok yumuşak politikaları (entegrasyon, destek) veya en azından sert politikaların insanileştirilmesini (güvenli geri dönüş) beraberinde getirmektedir.

Uluslararası ve siyasi nedenler

Beşinci ve son gerekçe teması, uluslararası ve siyasi nedenlerdir. Bu tema, Suriyeli sığınmacı sorununu daha geniş bir jeopolitik bağlam içinde gören ve uluslararası politika çerçevesinde değerlendiren katılımcı görüşlerini içerir. Diğer temalara göre daha az sayıda katılımcı tarafından dile getirilmiş olsa da önemli tespitler barındırmaktadır.

Öncelikle, *adil yük paylaşımı ve uluslararası sorumluluk* alt teması öne çıkmaktadır. Türkiye’nin yaklaşık 4 milyon Suriyeliye ev sahipliği yaparken özellikle gelişmiş ülkelerin yeterince sorumluluk almadığı düşüncesi burada belirleyicidir. Katılımcılar, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere uluslararası toplumun, sığınmacı krizinin çözümüne katkısının yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. K3’ün ifadesinde bu net biçimde görülür: “Uluslararası iş birliği ve yük paylaşımı sağlanmalıdır” diyerek, Türkiye’nin üzerine düşenden fazlasını yaptığı ima edilir. K3 ve benzeri görüşteki katılımcılar, AB’nin Türkiye’ye verdiği sözleri tam tutmadığını, daha fazla mali destek ve mülteci kabulü yapması gerektiğini söyler. Bu bağlamda, çözüm önerileri arasında AB ile yapılan anlaşmaların revize edilmesi, Avrupa ülkelerinin daha fazla mülteci kabul etmesi veya fon sağlaması gibi öneriler bulunur. Bu gerekçelendirme, “biz zaten çok yük aldık, biraz da başkaları alsın” düşüncesidir. K70 de bu minvalde, diğer ülkelere yeniden yerleştirme politikasını hem çözüm önerisi hem de gerekçe olarak sunar: Böyle bir adımın Türkiye’nin üzerindeki demografik ve ekonomik baskıları hafifleteceğini belirtir.

Bir diğer önemli alt tema, *Suriye’deki savaşın durumu ve geri dönüş olanağı* ile ilgilidir. Bazı katılımcılar, Suriye’de çatışmaların azalmasını veya belirli bölgelerin güvenli hale gelmesini bir gerekçe olarak öne sürmüşlerdir. Örneğin K34 ve K46, “ülkelerinde savaş artık olmadığından güvenli tahliyeleri sağlanmalı” demişlerdir. Bu bakış açısı, Suriyelilerin Türkiye’de kalmasını meşru kılan temel gerekçenin (savaş tehdidi) ortadan kalktığına vurgu yaparak, artık geri dönmelerinin mümkün ve doğru olacağını savunur. K46 ayrıca Suriyelilerin kendi ülkelerinin yeniden yapılanmasına katkı sağlamalarının Suriye’nin gelişimi için de önemli olduğunu söyleyerek, geri dönüşün iki ülke için de yararlı olacağını belirtmiştir. Bu argüman, hem insani (onurlu bir yaşam için ülkelere dönmeleri) hem de ulusal (Türkiye’nin yükten kurtulması, Suriye’nin kalkınması) gerekçeleri birleştirir.

Uluslararası-siyasi temada dikkat çeken bir diğer yön, *Türkiye’nin Suriye politikasına yönelik eleştiriler* ve bunun göç sorunuyla ilişkilendirilmesidir. Özellikle K52 ve K54 bu noktaya değinmişlerdir. K52, Türkiye’nin “güvenlik bahanesiyle Suriye’ye girdiğini” ve göçmen problemine de sebep olduğunu iddia ederek, “sebepler olanlar yargılanmalı ve geri dönüş için maddi manevi destek verilmeli” demiştir. Bu oldukça eleştirel bir bakış açısıdır ve Türkiye’nin dış politikasını suçlayarak,

çareyi de yine siyasi bir değişimde aramaktadır (zalim yöneticilerin zihniyeti değişmeli ifadesiyle). Benzer şekilde K54, Türkiye ve bölgede bulunan diğer devletlerin Suriye halkını kendi geleceğini belirlemede özgür bırakması gerektiğini, “Türkiye'nin ve diğer devletlerin böyle bir hakkı olamaz” diyerek bölgeden çekilmesi gerektiğini savunur. Bu görüşler, doğrudan göçmen önerilerine temel olmasa da alt metinde “biz karıştığımız için bu sorun büyüdü, çekilsek belki çözülür” fikrini barındırır. Nitekim K52, daha özgürlükçü bir çözüm için iki ülkede de göçmenlerin hak ve özgürlüklerinin artırılması gerektiğini belirtirken, sorunun kaynağına yönelik siyasi bir eleştiriyi gerekçe yapmaktadır.

Uluslararası nedenler arasında, *küresel vicdan ve itibar* gibi üstü kapalı temalar da sezilebilir. Bazı katılımcılar, Türkiye'nin insani duruş sergileyen bir ülke olduğunu, ancak uluslararası toplumun bu yükü paylaşmamasının haksızlık olduğunu düşünerek, Türkiye'nin daha fazla ödün vermemesi gerektiğini ima eder. Bu hem ekonomik bir gerekçedir (kaynakların tükenmesi) hem de politik bir duruştur. Örneğin K3'ün vurgusu, Türkiye'nin uluslararası desteği almazsa kendi çıkarlarını korumak adına politikalarını değiştirebileceğini düşündürür (göç anlaşmalarını gözden geçirmek vb. öneriler).

Genel olarak, uluslararası ve siyasi gerekçeler teması, Suriyeli sığınmacılar meselesini Türkiye'nin tek başına çözemeyeceği ve çözmemesi gerektiği anlayışına dayanır. Bu bakış açısına göre, sorun uluslararası arenada paylaşılmalı veya kaynaklandığı yerde (Suriye'de) çözülmelidir. Katılımcılar, çözüm önerilerini dile getirirken bu gerekçeleri kullanarak, Türkiye'nin yapabileceklerinin sınırlı olduğunu, asıl çözümün ya uluslararası iş birliğiyle ya da Suriye'de barışın tesis edilmesiyle geleceğini ima etmektedir. Bu nedenle, örneğin sığınmacıların geri dönüşünü savunanlar bile bunun uluslararası toplum desteği olmadan gerçekleşmeyeceğini (güvenli bölgeler oluşturma, diplomatik anlaşmalar) belirtirler. K48'in “mevcut T.C. hükümeti ile Suriye hükümeti karşılıklı iletişim halinde olmalı” sözü, geri dönüş için uluslararası (ya da en azından iki devlet arası) iş birliği şartını ortaya koyar.

Sonuç itibarıyla, uluslararası-siyasi gerekçeler, çözüm önerilerinin çerçevesini genişletip Türkiye sınırlarının dışına taşır. Bu temaya ağırlık veren katılımcılar, meseleyi bir dış politika sorunu ve küresel sorumluluk meselesi olarak görmektedirler. Böylece, önerileri meşrulaştırmak için “Türkiye daha fazla yük taşıyamaz, dünya da elini taşın altına koymalı” veya “Türkiye kendi hatalarını düzeltmeli ki sorun çözülsün” gibi argümanlar öne sürülmektedir. Bu temadaki gerekçeler, diğer temalardaki ekonomik veya kültürel gerekçelerle birleşerek, katılımcıların çok boyutlu bir değerlendirme yaptığını da göstermektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, Türkiye'deki yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik çözüm önerileri ve bu önerilere dayanan gerekçeler tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular katılımcıların görüşlerinin toplumda iki ana eğilim etrafında toplandığını göstermektedir. Bir grup, özellikle ekonomik kayıplar ve güvenlik endişeleri başta olmak üzere çeşitli gerekçelerle Suriyelilerin güvenli ve kademeli bir şekilde ülkelerine geri gönderilmesini savunmaktadır. Diğer bir grup ise insani gerekçeler, uzun vadeli toplumsal çıkar ve sosyal uyumu öne çıkararak entegrasyon odaklı politikaları desteklemektedir. Bu ikili yapı, literatürde de vurgulandığı gibi Türkiye gündeminde belirleyici bir çatışma alanı oluşturmaktadır; örneğin kamuoyu araştırmalarına göre yerel halkın büyük bir bölümü Suriyelilerin geri gönderilmesini desteklemektedir (Erdoğan, 2022; KONDA, 2016). Aynı zamanda, toplumun bir kesimi merhamet, insan hakları ve uluslararası koruma normlarına vurgu yaparak Suriyelilere destek olunması gerektiğini belirtmektedir. Özetle, çalışma toplumda *geri dönüş/kısıtlama* ile *entegrasyon/uyum* odaklı iki temel eğilimin bir arada var olduğunu göstermiştir; bu da geçmiş çalışmalarda dile getirilen çıkar çatışması ve toplumsal “biz-onlar” ayrımının devam ettiğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, geçici çözümler, uluslararası iş birliği talepleri ve devletin kurumsal kapasitesine yönelik öneriler gibi “arayüz yaklaşımlar” da dikkat çekmektedir. Bu durum toplumda yalnızca kutuplaşmanın değil aynı zamanda pragmatik yaklaşımların da olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan çözüm önerileri tematik olarak *geri dönüş, entegrasyon, geçici barınma, yönetsel/yasal önlemler ve uluslararası iş birliği* başlıkları altında toplanmıştır. Geri dönüş yaklaşımını savunan görüşler, Türkiye'nin sosyal hizmet ve kaynaklarının öncelikle yerli halka tahsis edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (örneğin “önce kendi vatandaşımız”). Bu bakış açısı literatürde de yankı bulmaktadır; çalışmalar, Türkiye’de bir kesimin Suriyelilerin tamamının geri gönderilmesini savunduğunu aktarmıştır (İçduygu ve Şimşek 2016). Öte yandan, toplumun bazı kesimleri kayıt dışı çalışmanın önlenmesi, yasal çalışma hakkı tanınması veya vatandaşlık verilmesi gibi entegrasyon odaklı çözümleri gündeme getirmiştir (Erdoğan, 2014). Çeşitli çalışmalar kapsamlı entegrasyon politikalarının gerekliliğini vurgulamış, Suriyelilerin Türkçe öğrenimi, eğitim ve istihdam olanaklarıyla sosyal uyuma dahil edilmesi önerilmiştir (Aktaş, 2016; Ekici 2019; Yılmaz ve Günay, 2025). Katılımcı görüşleri arasında ayrıca sınır dışı edilecek yeni göç dalgalarının önlenmesi, sınır kontrollerinin artırılması ve diplomatik yollarla Suriye’de barışın tesis edilmesi yer almıştır. Uluslararası boyutta ise birçok katılımcı, Türkiye’nin yükünün tek başına taşınamayacağını belirterek AB ve uluslararası toplumdan daha fazla mali ve lojistik destek talep etmiştir. Bu öneriler, UNHCR (2021) gibi kuruluşların da uluslararası iş birliğinin önemine işaret eden uyarılarıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca, bazı görüşler geçici barınma merkezleri veya güvenli bölgeler kurulması fikrini savunmuş, bu sayede Suriyelilerin eğitim ve sosyal destek alırken Türkiye’de güvenli bir geçiş süreci geçirebileceğini öne sürmüştür. Bu öneriler, geçici kampların hem mültecilere insani destek sağlaması hem de toplum içindeki gerilimi azaltması amacıyla uluslararası düzeyde de tartışılan bir yaklaşımdır. Örneğin Türkiye’deki sığınmacı kriziyle ilgili küresel çalışmalarda, ilave kampların ve geçici koruma alanlarının kurulması alternatif bir çözüm olarak ele alınmaktadır (bkz. Erdoğan, 2022; Ferris, 2025).

Çözüm önerilerini destekleyen gerekçeler incelendiğinde, katılımcıların ekonomik, kültürel, güvenlik ve insani kaygılar gibi çok boyutlu bir bakış açısı benimsedikleri görülmektedir. Ekonomik gerekçelere göre Suriyeliler, işgücü piyasasında haksız rekabet yaratmakta ve kamu kaynaklarını tüketerek yerli halkın refahını düşürmektedir. Bu ekonomik tehdit algısı, literatürde de geniş yer tutmaktadır; örneğin Batı ülkelerinde yapılan bir inceleme kültürel farklılıklardan kaynaklanan kaygıların ekonomik kaygılardan daha güçlü önyargı belirleyicisi olabileceğini göstermektedir (McLaren, 2003). Ayrıca, küresel düzeyde, mültecilerin tehdit olarak sunulmasının toplumsal dışlamayı pekiştirdiği belirtilmektedir (Albarello ve ark., 2024). Kültürel kimlik ve değerler boyutu da belirgin bir gerekçedir. Katılımcılar, Suriyelilerin dil, din veya yaşam tarzı farklılıkları nedeniyle toplumsal uyumsuzluk yaratabileceği endişesini dile getirmiştir. Katılımcıların gerekçeleri, Bütünleşik Tehdit Kuramı’nın öne sürdüğü gerçek tehdit (ekonomik rekabet, işsizlik, kamu kaynaklarının paylaşımı, güvenlik riskleri) ve sembolik tehdit (dil, değerler, yaşam tarzı farklılıkları) ayrımıyla doğrudan örtüşmektedir (Stephan ve Stephan, 2000). Çalışmada ekonomik kaygıların yalnızca “maddi yük” söylemiyle sınırlı kalmayıp hayat pahalılığı ve işsizlik gibi günlük deneyimlerle dile getirilmesi, bu tehditlerin somut ve yaşantısal bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Benzer şekilde kültürel tehdit algıları da dil engelleri, komşuluk ilişkilerinin kurulamaması gibi gündelik düzeyde deneyimlenmektedir. Bu bulgular, Bütünleşik Tehdit Kuramı’nın öngördüğü şekilde tehdit algılarının mülteciler hakkındaki olumsuz tutumları ve dışlayıcı politika taleplerini körüklediğini göstermektedir (Riek ve ark., 2006).

Sosyal Kimlik Kuramı (Tajfel ve Turner, 1979) perspektifinden bakıldığında, Suriyelilere yönelik dışlayıcı gerekçelerin arkasında ulusal kimliğe dayalı “biz-onlar” ayrımı dikkat çekmektedir. Türk ulusal kimliğiyle güçlü özdeşleşen bireylerin Suriyelileri kültürel ve ekonomik tehdit olarak algılaması, kuramın öngördüğü iç grup kayırmacılığı ve dış grup olumsuzlaması mekanizmalarıyla uyumludur (Baş, 2023; Özdemir ve ark., 2024). Nitekim, Türkiye’de yürütülen çalışmalar da bu kuramsal çerçeveyi desteklemektedir: Çevik (2025), ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi yüksek bireylerin mültecilere karşı daha mesafeli ve dışlayıcı tutumlar sergilediğini; Yitmen ve Verkuyten (2018) ise güçlü ulusal kimlik bağlılığının Suriyelileri toplumdan uzaklaştırma eğilimini artırdığını göstermiştir.

Ev sahibi kültürleşme stratejileri açısından ise (Berry, 1997; Bourhis ve ark., 1997), katılımcıların gerekçeleri iki temel yönelimi ortaya koymaktadır. Bir yandan ekonomik ve kültürel tehdit algılarına

dayalı *reddedici stratejiler* (ör. ayrılma, dışlama, asimilasyon) ön plana çıkarken, diğer yandan insani kaygılar veya ortak dini-kültürel değerler üzerinden geliştirilen *kabullenici stratejiler* (ör. entegrasyon, dönüşerek-bütünleşme) destek görmektedir. Bu durum, Türkiye toplumunda Suriyelilere yönelik çözüm önerilerinin homojen olmadığını, aksine tehdit algısı ve kimlik bağlılığına göre iki zıt kutupta şekillendiğini göstermektedir (Kiremit ve Akfırat, 2021). Özetle, bulgular göçmenlere yönelik çözüm önerilerinin arkasındaki gerekçelerin yalnızca rasyonel kaygılara değil, aynı zamanda kuramsal düzeyde tehdit algısı, kimlik süreçleri ve kültürleşme yönelimlerine dayandığını ortaya koymaktadır.

İnsani gerekçeler ise tamamen farklı bir perspektif sunmaktadır. Toplumun bir kesimi merhamet, insan hakları ve adalet vurgusuyla hareket ederek sığınmacılara destek olunmasını önermiştir. Örneğin “din kardeşliği” ve ortak insanî değerler çerçevesinde, Suriyelilere karşı yumuşak politikalar (entegrasyon, eğitim, sağlık hizmetleri) geliştirilmesi gerektiği sıkça dile getirilmiştir. Literatürde de bu doğrultuda, dini ve ortak kimlik vurgusunun Suriyelilere yönelik tutumları yumuşatabileceği belirtilmiştir (Yılmaz ve Günay, 2025). Lazarev ve Sharma (2017), Türkiye’de yapılan bir deneyde ortak dini kimlik belirginliğinin önyargıları azaltabildiğini göstermiştir. Ayrıca, uluslararası hukuka atıf yapan katılımcılar zorla sınır dışı etmenin geri göndermeme (non-refoulement) ilkesine aykırı olacağını belirtmiş; bu bakış açısı geri gönderme savunucularının bile sürecin güvenli ve onurlu şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgulamasına yol açmıştır.

Uluslararası düzlemde ise adil yük paylaşımı ve politik istikrar gerekçeleri öne çıkmaktadır. Katılımcılar, Türkiye’nin tek başına dört milyona yakın mülteciye ev sahipliği yaptığı bir dönemde diğer gelişmiş ülkelerin yeterince katkı yapmadığını belirtmiş, AB-Türkiye anlaşmalarının yeniden düzenlenmesi ve daha fazla mali destek talep edilmesi gibi önerilerde bulunmuştur. Ulusal ve uluslararası çalışmalar da ekonomik ve kültürel tehdit algılarının sınırlandırıcı politikaları güçlendirdiği vurgulanmıştır. Örneğin meta-analizler ve Avrupa çalışmaları göçmenlerin ekonomik/kültürel rekabet kaynağı olarak algılanmasının ayrımcılığı artırdığını göstermiştir (Esses ve ark., 2017; Riek ve ark., 2006); Türkiye’deki çalışmalar da Suriyeli sığınmacılara yönelik tehdit algılarının ayrımcı tutumları anlamlı oranda öngördüğünü ortaya koymuştur (Çirakoğlu ve ark., 2021; Çoksan ve Özkan, 2023). Tüm bu bulgular, halkın gerekçelerinin hem ekonomik-kültürel kaygılar hem de insani-değerler bağlamında çok boyutlu olduğunu göstermektedir.

Bulguların dikkat çekici yönlerinden biri, temaların birbirleriyle kesişerek çok boyutlu bir anlam alanı oluşturmalarıdır. Bir katılımcının ifadesinde birden çok temaya dokunan unsurlar bulunabilmektedir. Örneğin, bir katılımcı hem ekonomik zorluklardan bahsedip hem de kültürel uyumsuzluğa değinebilmiştir. Bu da gösteriyor ki, gerçek hayat deneyiminde ekonomik, sosyal ve kültürel olgular iç içe geçmektedir. Tematik analiz yöntemi ise bu karmaşık ağı parçalarına ayırıp her bir boyutu ayrı ayrı incelemeye olanak tanımıştır. Ancak raporun bütününde, temaların bir arada okunması, bütüncül resmi görmek açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu bulgular önemli kavrayışlar sunmakla birlikte, çalışmanın bazı metodolojik sınırlılıkları dikkate alınmalıdır. Öncelikle, tematik analiz süreci tek bir araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Bu durum, kodlayıcılar arası güvenilirliğin doğrudan sağlanmasını mümkün kılmamakta ve nitel analizlerde sıklıkla vurgulanan metodolojik bir sınırlılık oluşturmaktadır. Her ne kadar analiz sürecinde yansıtıcı bir yaklaşım benimsenmiş, veriler tekrar tekrar incelenmiş ve temalar sistematik biçimde oluşturulmuş olsa da, çoklu kodlayıcı kullanımının sağlayabileceği karşılaştırmalı bakış açısı bu çalışmada sınırlı kalmıştır. Ayrıca, verilerin çevrimiçi ortamda toplanmış olması örneklemin çeşitliliğini doğal olarak sınırlandırmakta ve belirli gruplara erişimi kısıtlayabilmektedir. Çevrimiçi veri toplama, özellikle dijital erişimi sınırlı bireylerin katılımını azaltarak örnekleimde belirli sosyo-demografik özelliklerin baskınlaşmasına yol açabilir. Bu nedenle, bulgular Türkiye toplumundaki tüm kesimleri temsil etme

iddiası taşımamaktadır. Bunun yanında, çalışmanın yürütüldüğü dönemde sığınmacı meselesinin kamuoyunda yoğun biçimde tartışılıyor olması, katılımcı görüşlerini güncel siyasi ve toplumsal atmosferden etkilenebilir hâle getirmiştir. Bu sınırlılıklara rağmen çalışma, çözüm önerileri ve gerekçelerini birlikte ele alması bakımından literatüre anlamlı bir katkı sunmakta; gelecekte daha geniş ve çeşitlendirilmiş örneklerle, çoklu kodlayıcılarla ve karma yöntem tasarımlarıyla yapılacak araştırmalar için önemli bir temel oluşturmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak, Türkiye toplumunun Suriyeli sığınmacılar konusunda heterojen fakat anlaşılır temalar etrafında gruplanabilir görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Bu görüşlerin her biri belirli toplumsal gerçekliklere ve değerlere dayanmakta olup, yok sayılmaları mümkün değildir. Dolayısıyla sığınmacı politikalarının başarıya ulaşması, bu farklı bakış açılarını dikkate alan, olgulara dayalı ve iletişime açık bir yaklaşımı gerektirecektir. Bu çalışmada ortaya konan temalar ve alt temalar, hem mevcut durumun bir fotoğrafını çekmekte hem de daha yapıcı bir toplumsal diyalog için başlangıç noktaları sunmaktadır.

Öneriler

Elde edilen sonuçlar, politika yapımcılar için önemli çıkarımlar içermektedir. Öncelikle toplumdaki ekonomi ve güvenlik kaygılarını hafifletmeye yönelik kısa vadeli tedbirler alınması gerekmektedir. Buna kayıt dışı istihdamın engellenmesi, yasa dışı çalışanların kayıt altına alınarak adil rekabet koşullarının sağlanması, güvenlik güçlerinin suç işleyenler üzerinde etkin kontrolü ve uluslararası mali desteğin artırılması örnek verilebilir. Uzun vadede ise entegrasyonu teşvik eden yapısal politikalar ihmal edilmemelidir. Dil kursları ve mesleki eğitim programları yaygınlaştırılarak Suriyelilerin işgücüne katkıları ve yerel topluma uyumları desteklenmelidir. Okullarda eğitimde farklılıklara yer verilmesi ve karma sosyal etkinlikler yoluyla yerli halkla sığınmacılar arasındaki etkileşimi artıracak projeler düzenlenmelidir. Ayrıca, toplumsal farkındalık kampanyalarıyla medyanın Suriyelilere yönelik önyargılı söylemler yerine doğru bilgi vermesi sağlanarak toplumsal uyum desteklenebilir. Bunlar, literatürde entegrasyon politikalarının gerekliliği üzerine vurgulanan adımlarla da uyumludur (Aktaş, 2018; Doğan, 2020; Erdoğan, 2014). Uluslararası alanda ise, Türkiye'nin yükünün paylaşılması için diplomatik girişimler sürdürülmeli, ilave yardımlar sağlanmalı ve Suriye'de kalıcı barış temin edildiğinde güvenli geri dönüş koşulları birlikte planlanmalıdır. Bu şekilde hem yerel halkın kaygıları giderilir hem de Suriyelilerin onurlu ve sürdürülebilir bir hayata kavuşması hedeflenir.

Nitel tematik analiz, katılımcıların deneyimlerine dair ayrıntılı içgörüler sağlamakla birlikte, nicel sonuçlar vermemektedir; bu nedenle gelecekte anket veya deneysel yöntemlerle elde edilecek verilerle sonuçlar desteklenebilir. Ayrıca, katılımcıların sosyal arzu edilebilirlik kaygıları nedeniyle gerçek düşüncelerini tam yansıtmayabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Gelecek çalışmalarda farklı demografik gruplar ya da bölgesel karşılaştırmalar (ör. şehir-kırsal, siyasi görüşlere göre) yapılması yararlı olacaktır. Uzun vadede ise, Suriyeliler ve yerel halk arasındaki etkileşimleri izleyen uygulamalı araştırmalarla önerilen politikaların etkinliği değerlendirilebilir. Çalışma, Suriyeli sığınmacı sorununa ilişkin halkın çözüm önerileri ve gerekçelerine dair zengin içgörüler sunmakla birlikte, bu bulguların literatürdeki diğer ilgili konularla entegre edilmesi gelecekteki araştırmalar açısından önemlidir.

Beyan ve Açıklamalar

- 1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı:** Bu makale, tüm süreçlerinden sorumlu tek bir araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı çalışmayı bağımsız olarak tasarlamış, veri analizini yapmış ve yazım ile düzenleme süreçlerini yürütmüştür. Dolayısıyla, çalışmaya katkı oranı %100'dür.
- 2. Çıkar çatışması:** Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- 3. Etik Raporu:** Bu araştırma, Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nca 17.10.2024 tarih ve 163415 sayılı kararla onaylanmıştır.
- 4. Araştırmanın Modeli:** Bu çalışma, nitel yöntemle yürütülen bir araştırma makalesidir. Veri toplama sürecinde katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilmiş ve elde edilen yanıtlar Braun ve Clarke'ın (2006) ortaya koyduğu aşamalar doğrultusunda tematik analizle incelenmiştir. Bu yöntem, verilerin önceden belirlenmiş bir kuramsal çerçeveye bağlı kalmaksızın tümevarımsal biçimde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Böylece, katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik çözüm önerileri ve bu önerilerin gerekçeleri, katılımcı ifadelerinden yola çıkarak sistematik biçimde ortaya konmuştur.
- 5. Bilgilendirme:** Bu makale, Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından BAP-25-FEF-4901-02 kodlu proje kapsamında desteklenmiştir.
- 6. Yapay Zekâ Kullanım Beyanı:** Bu makalede dil kontrolü ve yazım düzeltilmesi amacıyla OpenAI tarafından geliştirilen ChatGPT (GPT-5 sürümü) kullanılmıştır.

References

- Aktaş, M. (2018). Syrians in Turkey: problems and solutions. *The Journal of Yüüncü Yıl University Social Sciences Institute*, (42), 129-154.
- Alakoc, B. P., Zarychta, A., & Göksel, G. U. (2023). Public attitudes about integration and citizenship for refugees: Evidence from Turkey. *Politics & Policy*, 51(5), 775-799. <https://doi.org/10.1111/polp.12551>
- Albarelo, F., Moscatelli, S., Menegatti, M., Lucidi, F., Cavicchiolo, E., Manganelli, S., Diotaiuti, P., Chirico, A., & Alivernini, F. (2024). Prejudice towards immigrants: A conceptual and theoretical overview on its social psychological determinants. *Social Sciences*, 13(24). <https://doi.org/10.3390/socsci13010024>
- Armagan-Bogatekin, M., & Ho, I. (2025). How Turkish citizens perceive Syrian refugees: A source and valence analysis. *Current Psychology*, 44, 12529–12541. <https://doi.org/10.1007/s12144-025-08032-2>
- Aydin M., Çelikpala, M., Yeldan, E., Güvenç, M., Zaim, O. Z., Hawks, B. B., Sokullu, E. C., Yıldırım, K., Ayhan, B., Çoban, M. K., & Kaya, S. (2021). *Kantitatif araştırma raporu: Türkiye siyasal sosyal eğilimler araştırması 2021 (Quantitative research report: Research on political and social trends in Türkiye)*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Türkiye Çalışmaları Grubu, Akademetre ve Global Akademi (Kadir Has University Turkish Studies Group, Akademetre and Global Academy).
- Baş, G. (2023). *Tutum-davranış ilişkisi ve ideolojik asimetri: Güneydoğu bölgesindeki Türk, Arap ve Kürtlerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları ve sosyal mesafe algıları (Attitude-behavior relationship and ideological asymmetry: Attitudes and perceptions of social distance among Turks, Arabs, and Kurds in the Southeast region towards Syrian migrants.)* (Unpublished Doctoral Thesis), Bursa Uludağ University, Bursa.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Bianco, F., Kasic, A., & Pierro, A. (2022). The mediating role of national identification, binding foundations and perceived threat on the relationship between need for cognitive closure and prejudice against migrants in Malta. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 32(2), 172-185. <https://doi.org/10.1002/casp.2559>
- Bourhis, R. Y., & Montreuil, A. (2016). *Methodological issues related to the Host Community Acculturation Scale (HCAS) and the Immigrant Acculturation Scale (IAS): An update*. UQAM Working Paper, Département de Psychologie, Université du Québec à Montréal. (Updated: January 2016).
- Bourhis, R.Y., Moise, L.C., & Perreault, S. (1997). Towards an Interactive Acculturation Model: A social psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32(6), 369-386.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Sage Publications.

Çevik, H. (2025). From open doors to closed minds: The transformation of perceptions toward Syrian refugees in Turkey. *Journal of Race, Ethnicity, and Politics*, 1-27. <https://doi.org/10.1017/rep.2024.35>

Çirakoğlu, O. C., Demirutku, K., & Karakaya, O. (2021). The mediating role of perceived threat in the relationship between casual contact and attitudes towards Syrian refugees in Turkey. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 2984-2999. <https://doi.org/10.1093/jrs/fez118>

Çoksan, S., & Özkan, B. Ö. (2023). Ortak öteki Suriyeli: Sosyal kimlik ve gerçekçi çatışma bağlamında Suriyeli mülteci temsili. *Turkish Journal of Psychology*, 38(92), 103-128. <https://doi.org/10.31828/turkpsikoloji.1352225>

Doğan, A. S. (2020). *Yalova halkının Suriyeli algısı: Sorunlar ve çözüm önerileri* (Unpublished Doctoral Thesis). İstanbul University, İstanbul.

Doğan, F., & Ünal, S. (2021). Legitimizing sources of discriminatory, exclusionary discourses and actions against Syrian immigrants: The case of Mardin province. *Journal of Sociological Context*, 2(3), 14-40. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.3.2>

Ekici, H. (2019). Threat perceptions of Turkish society towards Syrians and policy recommendations. *Journal of Social Policy Studies*, 19(44), 695-730. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.487325>

Erdoğan, M. (2022). Syrians barometer 2021: A framework for achieving social cohesion with Syrians in Turkey. UNHCR. <https://www.unhcr.org/tr/media/sb-2021-ingilizce-19-ocak-2023-pdf>

Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Esses, V. M., Hamilton, L. K., & Gaucher, D. (2017). The global refugee crisis: Empirical evidence and policy implications for improving public attitudes and facilitating refugee resettlement. *Social Issues and Policy Review*, 11(1), 78-123. <https://doi.org/10.1111/sipr.12028>

Falomir-Pichastor, J. M., & Frederic, N. S. (2013). The dark side of heterogeneous ingroup identities: National identification, perceived threat, and prejudice against immigrants. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(1), 72-79. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2012.08.016>

Ferris, E. (2025). *Syrian refugees in Türkiye: Prospects for return or integration?* Houston, TX: Rice University Baker Institute for Public Policy. <https://www.bakerinstitute.org/research/syrian-refugees-turkiye-prospects-return-or-integration>

Hainmueller, J., & Hopkins, D. J. (2014). Public attitudes toward immigration. *Annual Review of Political Science*, 17(1), 225-249. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-102512-194818>

İçduygu, A. ve Şimşek, D. (2016). Syrian refugees in Turkey: Towards integration policies. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 59-69.

Kaya, A. (2016). *Syrian refugees and cultural intimacy in Istanbul: "I feel safe here!"* (November 2016). Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. RSCAS 2016/59. <https://ssrn.com/abstract=2870516>

Kiremit, E. Y., & Akfırat, S. (2021). S Determinants of Welcoming and Rejecting Acculturation Strategies Against Syrian Refugees: Hatay Sample. *Journal of Migration*, 8(1), 107-128. <https://doi.org/10.33182/gd.v8i1.722>

KONDA (2016). *Suriyeli sığınmacılara bakış (A perspective on Syrian refugees.)*. <https://konda.com.tr/rapor/51/suriyeli-siginmacilara-bakis>

Lazarev, E., & Sharma, K. (2017). Brother or burden: An experiment on reducing prejudice toward Syrian refugees in Turkey. *Political Science Research and Methods*, 5(2), 201-219. <https://doi.org/10.1017/psrm.2015.57>

McLaren, L. M. (2003). Anti-immigrant prejudice in Europe: Contact, threat perception, and preferences for the exclusion of migrants. *Social Forces*, 81(3), 909-936. <https://doi.org/10.1353/sof.2003.0038>

Özdemir, F., Çakır, E., Kara, H. N., & Özkan, Ö. (2024). Etnik ve siyasi kimlikleşme ve algılanan tehdit düzeyinin Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tutumlarla ilişkisi (The relationship between ethnic and political identification and perceived threat level and negative attitudes towards Syrian refugees). *Turkish Journal of Psychology*, 39(93), 1-20. <https://doi.org/10.31828/turkpsikoloji.1399928>

Özel, S. (2020). The legal status of Syrians in Turkey. *Journal of Yeditepe University Faculty of Law*, 17(2), 709-734.

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods* (4th ed.). Sage Publications.

Riek, B. M., Mania, E. W., & Gaertner, S. L. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 336-353. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_4

Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. In S. Oskamp (Ed.), *Reducing prejudice and discrimination* (pp. 23-45). Lawrence Erlbaum Associates.

Stephan, W. G., Ybarra, O., & Bachman, G. (1999). Prejudice toward immigrants: An integrated threat theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 29, 2221-2237. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1999.tb00107.x>

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Ed.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Brooks-Cole.

Tokyol, G. (2022). Facing public pressure, Turkish political parties outline their refugee policies, Turkey Recap. <https://www.turkeyrecap.com/p/facing-public-pressure-turkish-political>

UNHCR (2021). *Global trends: Forced displacement in 2021*. <https://www.unhcr.org/media/global-trends-report-2021>

Verkuyten, M. (2018). *The social psychology of ethnic identity*. Routledge.

Yangın, E., & Akfırat, S. (2018). Examination of psychometric properties of the host community acculturation scale's Turkish version on a university students' sample. *The Journal of Social Science*, 29(5), 499-519. <https://doi.org/10.16990/SOBIDER.4456>

Yılmaz, D., & Günay, M. A. (2022). Turkish society's perception of Syrian refugee. *Gümüşhane University Journal of Social Sciences Institute*, 13(1), 117-139.

Yılmaz, D., & Günay, M. A. (2025). The interaction of Syrian refugees with Turkish culture in the context of intercultural communication. *Journal of Media and Religion Studies*, 8(1), 231-261.

Yitmen, Ş., & Verkuyten, M. (2018). Positive and negative behavioural intentions towards refugees in Turkey: The roles of national identification, threat, and humanitarian concern. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 28(4), 230–243. <https://doi.org/10.1002/casp.2354>